

Hanna-Maria Typpö

**”RAKASTAN SINUA SILTI,
KOSKA SYNNYTIN SINUT”**

Kirjallisuuskatsaus lapsensa adoptioon antaneiden
biologisten äitien tunteista

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Huhtikuu 2024

TIIVISTELMÄ

Hanna-Maria Typpö: "Rakastan sinua silti, koska synnytin sinut" – Kirjallisuuskatsaus lapsensa adoptioon antaneiden biologisten äitien tunteista

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Sosiaalityö

Huhtikuu 2024

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan lapsensa maansisäiseen adoptioon antaneiden biologisten äitien tunteita. Biologiset äidit on vähän tutkittu adoptiokolmikön osapuoli. Lapsen luovuttaminen adoptioon on yksi elämän vaikeimpia kokemuksia biologisille äideille. Lapsensa adoptioon luovuttavat äidit ovat hyvin eri-ikäisiä ja eri elämäntilanteissa. Usein raskaus on todettu myöhään. Adoptio herättää kaikissa sen osapuolissa vaikeita tunteita.

Tutkielman tavoitteena on tarkastella adoption biologisille äideille nostattamia tunteita. Tutkielmassa tarkastellaan, millaisia tunteita adoptio herättää biologisissa äideissä sekä mistä äidit saavat tukea tunteidensa kanssa elämiseen. Tutkielma on luonteeltaan laadullinen integroiva kirjallisuuskatsaus. Aineisto on kerätty Andor- ja Finna-tietokannoista. Aineisto pitää sisällään 16 vertaisarvioitua artikkelia. Artikkelit on julkaistu vuosina 2007-2024. Aineisto on analysoitu sisällönanalyysia käyttäen.

Tutkielman tulosten mukaan adoption kokeneiden biologisten äitien tunteet voidaan jakaa negatiivisiin sisäisiin, negatiivisiin ulospäin kohdistuviin, positiivisiin sisäisiin sekä positiivisiin ulospäin kohdistuviin tunteisiin. Eniten biologiset äidit kokevat negatiivisia sisäisiä tunteita, joista merkittävimpiä ovat suru, ahdistus ja masennus sekä syyllisyys ja häpeä. Biologiset äidit kokevat myös iloa, helpotusta ja onnea. Ulospäin kohdistuvista tunteista eniten äidit kokevat vihaa viranomaisia kohtaan ja rakkautta lastaan kohtaan. Biologisille äideille tyypillistä on myös epäselvä äitiyden tunne. Surun tunne kulkee mukana läpi biologisten äitien elämän. Surun tunne on epäselvää ja äidit eivät saa siihen yhteisön tunnustusta. Adoptiosta ja surun tunteista selviytymiseen biologiset äidit saavat tukea yhteydestä lapseen, ulkopuolisen tuen kautta sekä oman elämän elementeistä. Avoimeen adoptioon lapsensa antaneet äidit ovat tyytyväisempiä adoptioon. Suljettuun adoptioon lapsensa antaneet biologiset äidit odottavat lapsensa täysi-ikäistymistä ja hänen tapaamistaan. Biologiset äidit saavat tukea adoptiovanhemmilta, adoptiojärjestöiltä ja neuvonnasta, sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista, terapiasta, vertaistuesta sekä ystäviltä ja perheeltä. Biologisia äitejä tukevat myös oman elämän elementit: työ, koulutus, elämän tapahtumat, ajatusten muokkaaminen ja uskonto.

Tulokset osoittavat, että biologiset äidit tarvitsevat tukea adoption herättämien tunteiden läpikäymiseen. Surun tunteet jatkuvat läpi elämän, joten äidit tarvitsevat tukea elämän eri vaiheissa. Adoption kokeneet biologiset äidit on hyvin vähän tutkittu aihe niin kansainvälisesti kuin Suomessa. Aihetta tulisi tutkia Suomessa, vaikka kyse on lukumääräisesti pienestä joukosta. Tietoutta adoption vaikutuksista biologisten äitien tunne-elämään tulisi kasvattaa sosiaali- ja terveydenhuollon alan ammattilaisten keskuudessa. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää biologisten äitien tuen saamiseen: äitien kohtaamiseen, biologisen äidin ja vauvan ensihetkiin sairaalassa, avoimen adoption toteutumiseen Suomessa sekä vertaistuen saatavuuteen.

Avainsanat: adoptio, biologinen äiti, tunteet, tuki, integroitu kirjallisuuskatsaus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

ABSTRACT

Hanna-Maria Typpö: "I Still Love You Because I Gave Birth to You" - A Literature Review on the Feelings of Birth mothers who Have Relinquished Their Child for Adoption

Master's Thesis

Tampere University

Social Work

April 2024

This master's thesis examines the feelings of birth mothers who have given their child up for domestic adoption. Birth mothers are a relatively understudied party in the adoption triad. Relinquishing a child for adoption is one of the most challenging experiences in the lives of birth mothers. Mothers who relinquish their child for adoption vary in age and life situations. Often, the pregnancy is detected late. Adoption evokes difficult emotions in all parties involved.

The aim of the thesis is to examine the emotions stirred in birth mothers by adoption. The thesis explores the emotions that adoption evokes in birth mothers and where they derive support from. The thesis is a qualitative integrative literature review. The data was collected from the Andor and Finna databases. The material consists of 16 peer-reviewed articles published between 2007 and 2024. The data was analyzed using content analysis.

According to the findings of the thesis, the emotions of birth mothers who have experienced adoption can be categorized into negative internal, negative external, positive internal, and positive external emotions. Birth mothers mostly experience negative internal emotions, the most significant of which are grief, anxiety, depression, guilt, and shame. Birth mothers also experience joy, relief, and happiness. Among the external emotions, mothers predominantly feel anger towards authorities and love towards their child. A characteristic of birth mothers is the unclear sense of motherhood. The feeling of grief accompanies birth mothers throughout their lives. The feeling of grief is unclear, and mothers do not receive community recognition for it. Birth mothers receive support for coping with adoption and grief through their connection with the child, external support, and elements of their own lives. Mothers who have given their child up for open adoption are more satisfied with the adoption. Birth mothers who have given their child up for closed adoption anticipate their child reaching adulthood and meeting them. Birth mothers receive support from adoptive parents, adoption agencies, counseling, social and healthcare services, therapy, peer support, as well as from friends and family. Elements of their own lives also support birth mothers: work, education, life events, reshaping thoughts, and religion.

The results indicate that birth mothers need support in dealing with the emotions stirred by adoption. Since feelings of grief persist throughout life, mothers need support in different stages of life. Birth mothers who have experienced adoption are a vastly understudied topic internationally and in Finland. The subject should be studied in Finland, despite being a small group numerically. Awareness of the effects of adoption on the emotional lives of birth mothers should be increased among social and healthcare professionals. Special attention should be paid to supporting birth mothers: in encounters with mothers, in the initial moments of birth mother and baby in the hospital, in the realization of open adoption in Finland, and in the availability of peer support.

Keywords: adoption, birth mother, emotions, support, integrative literature review

The originality of this thesis has been checked using the Turnitin Originality Check service

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	1
2 ADOPTIO JA BIOLOGISET ÄIDIT ADOPTIOSSA.....	3
2.1 Adoption käytänteitä.....	3
2.2 Biologiset äidit tunteiden keskellä.....	9
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	14
4.1 Tutkielman tavoite	14
4.2 Tutkimusmenetelmä.....	14
4.3 Aineiston keruu ja valintakriteerit	15
4.4 Tutkimusaineiston kuvaus ja arviointi.....	18
4.5 Aineiston analyysi.....	22
4.6 Tutkimuksen eettinen näkökulma ja luotettavuus	24
5 ADOPTION HERÄTTÄMÄT TUNTEET BIOLOGISILLA ÄIDEILLÄ	26
6 BIOLOGISIA ÄITEJÄ TUKEVAT ELEMENTIT	38
7 YHTEENVETO JA POHDINTA.....	47
LÄHTEET	52

KUVIOT

Kuvio 1. Yksinkertaistettu kaaviokuva artikkeleiden hakuprosessista.....	17
Kuvio 2. Biologisten äitien saama tuki.....	38
Kuvio 3. Biologisten äitien tunteet ja biologisia äitejä tukevat elementit.	47

TAULUKOT

Taulukko 1. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit.	16
Taulukko 2. Kirjallisuuskatsauksen tutkimusartikkelit.	18
Taulukko 3. Biologisten äitien kokemat adoptioon liittyvät tunteet.....	23
Taulukko 4. Biologisia äitejä tukevat asiat.	23
Taulukko 5. Biologisten äitien kokemat tunteet.	26

1 JOHDANTO

Oksettaa, väsyttää, vatsa kasvaa, rintoja kiristää, sisällä tuntuu liikkeitä, pienen pienestä jalasta voi ottaa jopa kiinni oman vatsanahkansa ulkopuolelta. Ihmiselämän kantaminen omassa kehossaan yhdeksän kuukauden ajan on äidille elämää muuttava kokemus. Usein raskaus on toivottu. Lasta odotetaan ja hänen tuloonsa valmistaudutaan. Joskus uusi elämä kohdussa on yllätys, joillekin niin suuri yllätys, että sen ottaminen vastaan osaksi omaa elämän arkea on liian suuri. Raskaus on voinut edetä niin pitkälle, ettei äidillä ole muuta mahdollisuutta kuin synnyttää vauva tai vauva on voinut jopa syntyä äidin tajuamatta olevansa raskaana. Äidin elämäntilanne voi olla niin raskas tai olosuhteet voivat olla sellaiset, ettei äiti halua ottaa lasta osaksi elämäänsä. (Tervonen-Arnkil 2013, 20–21.) Kun äiti ei voi tai ei halua ottaa vastuuta lapsestaan, on hänellä mahdollisuus antaa lapsensa adoptioon. On myös tilanteita, joissa läheiset tai yhteisö painostavat äitiä luopumaan lapsistaan. Menneinä vuosikymmeninä Suomessa ja edelleen joissakin maissa lapsen saaminen yksinhuoltajana on niin häpeällinen asia, että yhteisö painostaa äitiä luovuttamaan lapsensa adoptioon. Suomessa lapsen antaminen adoptioon on suostumuksellista, mutta on maita, joissa adoptio on lastensuojelullinen pakkotoimi, josta äiti ei voi kieltäytyä (Laine ym. 2018, 205).

Synnyttämänsä lapsen luovuttaminen adoptioon on suuria tunteita herättävä tapahtuma. Tutkielmani otsikon sitaatti on eräältä äidiltä, joka osallistui aineistooni sisältyvään tutkimukseen (Landers ym. 2023, 713). Sitaatti kuvaa, kuinka lapsi on äidilleen rakas, vaikka hän ei äidin elämässä olisikaan enää mukana. Rakkauden lisäksi biologiset äidit kokevat suuren määrän niin negatiivisia kuin positiivisia tunteita. Tarkastelen tässä pro gradu -tutkielmassani biologisten äitien tunteita, joita adoptio on heissä herättänyt sekä sitä, mistä adoption kokeneet äidit ovat saaneet tukea. Lapsensa adoptioon antaneet biologiset äidit on vaiettu aihe niin yhteiskunnan arkikeskusteluissa kuin tieteellisessä tutkimuksessa. Adoptio koskettaa lukumääräisesti pientä joukkoa Suomessa, mutta adoptio on esillä television dokumenteissa ja sarjoissa, niin sanottujen naistenlehtien jutuissa ja elämäkertakirjallisuudessa. Näissä kulttuurituotoksissa äänensä saavat kuuluviin yleensä adoptoidut lapset sekä adoptiovanhemmat. On tärkeää, että he saavat kertoa kokemuksistaan adoption vaiheista ja adoption vaikutuksista heidän elämäänsä. Vuosikymmenien aikana unohduksiin ovat kuitenkin jääneet biologiset äidit, jotka antavat lapsensa adoptioon. Biologiset

äidit voivat olla sivuhenkilöinä adoptiovanhempien ja adoptoitujen lasten kertomuksissa, mutta harvoin he pääsevät kertomaan itse omaa tarinaansa.

Tieteellisessä tutkimuksessa biologiset äidit ovat jääneet sivuraiteelle. Äitejä, jotka ovat antaneet lapsen adoptoitavaksi on tutkittu kansainvälisesti vähemmän kuin muita adoptiokolmikön osapuolia (Coleman & Garratt 2016, 139.) Myös Suomessa aihetta on tutkittu niukasti. Vuonna 1972 Elina Rautanen on tehnyt väitöskirjan *Avioton äiti ja adoptiopäätös*. Väitöskirjassa tarkastellaan 450 adoptiota harkitsevan äidin tapausta. Riitta Högbacka julkaisi vuonna 2017 Kansainvälistä adoptiota käsittelevän teoksen *Global Families, Inequality and Transnational Adoption: The De-Kinning of First Mothers*. Pro gradu -tasolla Marika Tollman on tehnyt psykologian pro gradu -tutkielman *Salainen äitiys* vuonna 2006, mikä käsittelee neljän äidin kokemuksia. Taina Majuri (2015) on tutkinut hoitotieteen pro gradu -tutkielmassaan biologisen vanhemman kokemuksia terveydenhuollon ja sosiaalialan ammattilaisten toiminnasta adoptioprosessin aikana. Sosiaalityön pro gradu -tutkimuksia biologisten äitien kokemuksista en löytänyt. Sosiaalityöntekijöiden näkökulmaa lapsen antamisesta adoptioon on tutkinut Milja Markkanen pro gradu -tutkielmassaan 2009. Sosiaalityöntekijöiden kokemuksia avoimesta adoptiosta ovat tarkastelleet Jenna Huovinen ja Vilma Ristanen 2020 käytäntötutkimusraportissaan.

Tutkielmani on kirjallisuuskatsaus. Tutkimusartikkelit ovat pääosin Yhdysvalloista, Kanadasta ja Iso-Britanniasta. Tutkimukseen osallistuneet biologiset äidit ovat antaneet lapsensa adoptioon omassa maassaan. Rajaan kansainväliset adoptiot tutkielmani ulkopuolelle enkä tarkastele niitä tässä tutkielmassani.

2 ADOPTIO JA BIOLOGISET ÄIDIT ADOPTIOSSA

2.1 Adoption käytänteitä

Adoptiossa lapsi saa uudet vanhemmat ja uuden kodin

Adoptio on lainsäädännöllä määriteltyä ja valvottua viranomaistoimintaa. Samalla se on äärimmäisen herkkä henkilökohtainen prosessi niin lapselle, biologisille vanhemmille kuin adoptiovanhemmille. Adoptiossa tärkeintä on lapsen etu. Lapsi saa adoptiossa uudet vanhemmat, perheen ja kodin. Biologinen vanhempi tekee adoptiossa suuren päätöksen luopuessaan lapsestaan. Adoptiolasta toivovalle adoptioprosessi on raskas, mutta silti mukana on toivo lapsesta. (Cantwell ym. 2013, 10–11.) Adoptiolaki määrittelee adoption tarkoituksiksi lapsen parhaan edistämisen vahvistamalla lapsen ja vanhemman suhde adoptoitavan ja adoptionhakijan välille. Näin lapsesta tulee adoptiovanhempiensa juridisesti vahvistettu lapsi. Adoptiolaki korostaa lapsen etua kaikissa lapsen adoptiota koskevissa päätöksissä. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota siihen, miten lapselle, joka ei voi enää asua biologisten vanhempiensa kanssa, voidaan parhaiten tarjota pysyvä perhe sekä tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. Ennen adoption vahvistamista on selvitettävä, että lapsi tulee saamaan adoptioperheessä hyvän hoidon ja kasvatuksen. Myös lapsen toivomukset ja mielipide on selvitettävä lapsen iän ja kehitystason edellyttämällä tavalla. (AdL 22/2012.)

Adoptioon liittyy kolme osapuolta: adoptiovanhemmat, adoptoitava lapsi ja lapsen biologiset vanhemmat. Puhutaan adoptiokolmiosta. (Pasanen & Tervonen-Arnkil 2013, 57–358.) Biologisista vanhemmista käytetään myös nimitystä syntymävanhempi. Käytän tutkielmassani termiä biologinen vanhempi ja biologinen äiti. Adoptio muuttaa juridisesti biologisen vanhemman ja lapsen sekä adoptiovanhempien välisiä velvollisuuksia ja oikeuksia. Adoption jälkeen biologisilla vanhemmilla ei ole enää kasvatus- ja elatusvastuuta lapsesta. Adoptiovanhemmista tulee lapsen laillisia huoltajia. (Partanen 2014, 23.) Suomessa adoptioon vaaditaan biologisen vanhemman suostumus. Myös 12 vuotta täyttäneeltä lapselta kysytään suostumus. Tällöin tulee huomioida lapsen kehitystaho. Ennen suostumuksen vastaanottamista suostumuksen antajille tulee selvittää adoption tarkoitus, sen edellytykset ja oikeusvaatimukset. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 12.) Erittäin poikkeustapauksissa adoptio voidaan vahvistaa ilman vanhempien suostumusta, jos lapsen etu sitä voimakkaasti puoltaa. Adoptio voidaan erittäin poikkeuksellisesti vahvistaa myös, jos vanhempi ei

voi sairautensa tai vammansa vuoksi ilmasta tahtaan tai vanhempien olinpaikka ei ole tiedossa. Tällöin lapsen edun täytyy voimakkaasti puoltaa adoptiota. (AdL 22/2012 §11.)

Suomessa puhutaan lapsen luovuttamisesta adoptioon. Adoption suostumuksellisuudessa on eroja eri maiden välillä, esimerkiksi Englannissa puhutaan lapsen menettämisestä adoptioon. (Laine ym. 2018, 205.) Iso-Britanniassa lastensuojelun sosiaalityöntekijä voi arvioida lapsen tarvitsevan pysyvän kodin ja adoptioperheen olevan lapselle paras vaihtoehto. Tällöin adoptio voidaan toteuttaa ilman vanhemman suostumusta. Iso-Britanniassa yleensä yhteys lapsen vanhempaan säilyy adoptiossa. (Pasanen & Tervonen-Arnkil 2013, 55.) Myös Yhdysvalloissa on voimassa laki, jonka mukaan lapsen oltua viimeisen 22 kuukauden aikana vähintään 15 kuukautta sijaishuollossa, voidaan aloittaa oikeuskäsittely lapsen siirtämiseksi adoptioon (Križ ym. 2016, 201). Suomessa adoptiota ei käytetä lastensuojelullisena toimenpiteenä, vaikka adoptiotyö sinänsä on aina lastensuojelua. Suomessa lapsia on laitoshoidossa enemmän kuin muissa Pohjoismaissa. (Pasanen & Tervonen-Arnkil 2013, 55.) Keskustelua adoptiosta vaihtoehtona pitkäaikaiselle huostaanotolle ovat herätelleet muun muassa Pasanen ja Tervonen-Arnkil (2013, 64–72) sekä Laine ja kumppanit (2018, 199–205).

Adoptio koskettaa jokaista adoption osapuolta myös syvästi tunnetasolla. Adoptiossa biologiset vanhemmat menettävät lapsensa ja lapsi biologiset vanhempansa. (Varilo 2015, 291.) Biologinen äiti tai biologiset vanhemmat ovat elämässään tilanteessa, jossa he joutuvat miettimään lapsestaan luopumista. Adoptiopäätös on vaikea. Usein biologiset vanhemmat eivät voi kertoa päätöksestään ja tunteistaan ulospäin. (Pasanen & Tervonen-Arnkil 2013, 72.) Adoptiovanhemmat ovat joutuneet usein myös luopumaan toiveestaan saada biologinen lapsi (Varilo 2015, 291). Adoptiovanhemmat ovat joutuneet tekemään valinnan, elävätkö he kahdestaan vai lähtevätkö hakemaan vanhemmuutta adoption tai perhehoidon kautta (Partanen 2014, 24). Kaikilla adoptoiduilla lapsilla on taustallaan ainakin yksi merkittävä hylkäämiskokemus, mikä tuo mukanaan omat haasteensa lapsen kehitykselle sekä vanhemmuudelle (Koskinen ym. 2014, 8). Jokaisen osapuolen menetykset näyttäytyvät elämän aikana erilaisina tunteina kuten häpeänä, epäonnistumisena ja kelpaamattomuutena (Varilo 2015, 291).

Adoptio on lainsäädännöllisesti säänneltyä. Adoptiosta säädetään adoptiolaisissa (AdL 22/2012). Myös kansainväliset sopimukset sitovat Suomessa tapahtuvaa adoptiotoimintaa. Vuonna 2012 Suomi liittyi 2008 tehtyyn eurooppalaiseen yleissopimukseen lasten adoptioista (SopS 39/2012).

Eurooppalaisen yleissopimuksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa adoptiota koskevaa lainsäädäntöä ja adoptiomenettelyä yleissopimukseen liittyneissä maissa. Adoptiota koskevista sääntelyistä on sovittu myös YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksessa (SopS 59–60/1991), Pohjoismaiden kesken tehdyssä avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevassa sopimuksessa (Sops 21/1991), yleissopimuksessa lasten suojelusta sekä yhteistyöstä kansainvälisissä lapseksiottamisasioissa (Haagin sopimus) (SopS 29/1997) sekä Euroopan neuvoston lasten oikeuksien käytöstä koskevassa yleissopimuksessa (Sops 12/2011). (Peltonen & Timonen 2013, 12–13; Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 9.)

Suomessa tehtyjen adoptioiden määrä on laskenut viimeisen parinkymmenen vuoden aikana. Vuonna 2022 Suomessa tehtiin 269 adoptiota. Adoptioiden määrä on laskenut 45 prosenttia vuodesta 2010. Adoptioluvuissa ovat mukana perheen sisäiset adoptiot, joiden määrä on viime vuosina laskenut vuonna 2019 voimaan tulleen uuden äityislain myötä. Vuoden 2022 adoptioista 47 prosenttia eli 126 adoptiota oli perheen ulkopuolisia ja 53 prosenttia eli 143 adoptiota oli perheen sisäisiä. 173 adoptiota oli Suomessa syntyneiden adoptiota ja 96 ulkomailta syntyneiden adoptiota. (Tilastokeskus 2023.) Suomessa syntyneistä lapsista uuden kodin löytää adoption kautta noin 30-50 lasta vuodessa. (Pasanen & Tervonen-Arnkil 2013, 60; Tietoa adoptiosta). Ulkomailta adoptoiduista suurin osa oli yli 18-vuotiaita. Suomessa adoptoiduista reilu puolet oli täysi-ikäisten adoptioita. Ulkomailta adoptoidaan eniten Thaimaasta, Intiasta ja Etelä-Afrikasta. (Tilastokeskus 2023.)

Adoption avoimuus yhteyden säilyttäjänä

Avoimuus adoptiossa tarkoittaa adoptiolapsen syntymäperheen jäsenten ja adoptioperheen välistä kontaktia ja kommunikointia. Avoimuuden toisessa päässä kontaktia ei ole ja jaettu tieto rajoittuu perustietoihin kuten kansallisuuteen. Tällaisia adoptiota kutsutaan suljetuiksi adoptioiksi (*confidential /closed adoption*). Toisessa päässä avoimuutta ovat avoimet adoptiot (*fully disclosed adoptions/ open adoptions*). Avoimiin adoptioihin kuuluu suora kontakti syntymäperheen ja adoptioperheen välillä. Kontaktit voivat tapahtua harvakseltaan muutaman vuoden välein tai erittäin usein. Kontaktit voivat olla vierailuja, puheluita, sähköposteja tai kirjeitä. Suljettujen ja täysin avoimien adoptioiden välissä on välitettyjä tai puoliavoimia adoptioita (*mediated or semi-open adoptions*), joissa syntymäperhe ja adoptioperheen jäsenet kommunikoivat toistensa kanssa

kolmannen osapuolen välittäjän kautta. Välittäjän roolissa voi olla adoptiotoimiston työntekijä tai asianajaja, joka välittää viestit osapuolelta toiselle säilyttäen heidän nimettömyytensä. (Grotevant 2000, 46–47.)

Suomessa täysin suljettuja adoptioita ei ole ollut lainkaan. Vanhempien ja adoptioperheen tiedot ovat löydettävissä asiakirjoista. (Pasanen & Tervonen-Arnkil 2013, 53.) Lapsen adoptioon luovutuksen yhteydessä kerrotaan vähintään biologisen äidin nimi ja adoptiovanhemmille kerrotaan mahdollisuuksien mukaan lapsen taustasta ja adoptioon luovuttamisen syistä. Avoimuuden toteutuminen vaihtelee eri adoptiolasten ja -perheiden elämässä. Adoptioperhe on keskeisessä asemassa tiedon siirtymisessä adoptiolapselle. (Partanen 2014, 32,15.) Pasanen ja Tervonen-Arnkil (2013, 53) toteavat, että Suomessa on niin sanottuja vaiettuja adoptioita, joissa lapselle ei ole kerrottu adoptiosta lainkaan. Joillekin tieto omasta adoptiosta on saattanut tulla ilmi vasta adoptiovanhemman kuoltua. Kotimaisissa adoptioissa on toteutunut usein puoliavoin adoptio. Adoptiotoimisto tai kunnan sosiaalitoimi on toiminut välittäjänä adoptioperheen ja biologisten vanhempien välillä. Biologisen ja adoptioperheen välillä on voitu välittää kirjeitä, valokuvia ja lahjoja sekä kysely ja kerrottu kuulumisia. Sosiaalitoimi ja adoptiotoimisto ovat järjestäneet myös erilaisia tapaamisia biologisen vanhemman ja lapsen välillä. (Mt.) Vuosikymmenien aikana adoptioprosessin aikana kerättävän tiedon määrä on kasvanut, joten adoptioperheelle kerrottavien asioiden määrä ja tarkkuus ovat lisääntyneet. Myös biologinen vanhempi saa tiedot adoptiovanhemmista. (Partanen 2014, 32.)

Adoptiolaki tukee adoptiolapsen tiedonsaantia. 12 vuotta täyttäneellä lapsella on aina oikeus tietää biologisen vanhempansa henkilöllisyys, jos se on tiedossa. Lapsella on oikeus saada tietoja asiakirjoista, jotka koskevat häntä tai hänen vanhempiaan. Adoptiolapsen lisäksi hänen huoltajallaan sekä adoptiolapsen kuoltua hänen jälkeläisellään ja tämän huoltajalla on oikeus saada tietoja adoptiolasta tai hänen vanhempaansa koskevista tiedoista adoptioeuvonnassa tehdyissä asiakirjoissa. (AdL 22/2012, 93§.) Adoptiolapsella on oikeus saada tietää myös biologinen isänsä. Adoptioeuvonnan antajan tulee auttaa vanhempia ymmärtämään lapsen näkökulma isyysasiassa ja lapsen oikeus tietää alkuperänsä. (Partanen 2014, 15.)

Päivi Partasen lisensiaattitutkimuksen (2014) mukaan suomalaiset adoptoidut kokivat vuorovaikutuksellisen avoimuuden vähäisenä. Adoptoitujen kokemukset adoption läsnäolosta perheen elämässä vaihtelivat täydellisestä puhumattomuudesta perheessä luonnolliseksi

kokemukseksi. Yleensä adoptoidut tiesivät adoptiosta, mutta siihen liittyvistä asioista tai tunteista ei perheissä ollut puhuttu tavalla, joka olisi tyydyttänyt lapsen toiveita. Adoptoidut olivat kiinnostuneita adoptioasiakirjoista. Adoptoidut toivoivat tietoja biologisesta perheestä ja suvusta. Adoptoituja kiinnosti biologisten vanhempien luonteenpiirteet, ulkonäkö ja mistä he ovat kotoisin. Adoptoidut olivat kiinnostuneita myös saamaan biologisista vanhemmista ajankohtaista tietoa ja toivoivat saavansa yhteyden heihin. Biologisen vanhemman tapaaminen auttoi adoptoituja identiteetin rakentamisessa. Biologisten vanhempien tapaaminen koettiin tärkeinä tiedon saamiseksi. Biologisen vanhemman tapaaminen mahdollisti adoptoidulle ensimmäistä kertaa itseään muistuttavan ihmisen tapaamisen. (Mt., 88–92.)

Suomessa ei ole tehty tutkimusta avoimen adoption toteutumisesta biologisten tai adoptiovanhempien näkökulmasta. Helsingin yliopiston sosiaalityönopiskelijat Jenna Huovinen ja Vilma Ristanen (2020) ovat haastatelleet käytäntötutkimusraportissaan sosiaalityöntekijöitä avoimen adoption toteutumisesta. Raporttiin haastatelluilla sosiaalityöntekijöillä oli kokemusta vain yksittäisistä toteutuneista avoimista adoptioista. Välitetyssä yhteydenpidossa sosiaalityöntekijät olivat olleet enemmän mukana. Avoimessa adoptiossa aktiivisena yhteydenpitäjänä on ollut yleensä joku muu kuin biologinen äiti. Usein yhteydenpidosta on vastannut biologinen isoäiti tai täti. Yhteydenpito on tapahtunut viestitse sekä tapaamisilla. Haastatteluun osallistuneet sosiaalityöntekijät kokivat, että biologiset vanhemmat halusivat suojella itseään tunteiden pitkittämiseltä ja eivät sen vuoksi olleet valmiit avoimeen adoptioon. Osa biologisista äideistä haluaa palata normaaliin arkeen. Joillekin raskauteen liittyy kipeitä kokemuksia kuten raiskatuksi tuleminen. Avoimen adoption toteutumista voitaisiin tukea pidentämällä seuranta-aikaa sekä lisäämällä työntekijäresursseja. Adoptiovanhemmille on tarjolla vertaistukiryhmiä, mutta biologisille vanhemmille vastaavia ryhmiä ei ole. (Mt. , 15–16.)

Adoptioneuvonta valmentaa molempia vanhempia uudessa tilanteessa

Suomessa lapsen biologinen äiti tai mahdollisesti myös lapsen molemmat vanhemmat sekä adoptiovanhemmat saavat lakisääteistä adoptioneuvontaa. Ilman neuvontaa adoptiota ei ole mahdollista toteuttaa. (Tervonen-Arnkil 2013, 18.) Adoptioneuvonta on tarkoitettu adoptionhakijoille, perheen sisäisen adoption osapuolille sekä vanhemmille, jotka harkitsevat lapsen

antamista adoptioon. Adoptioneuvonta jatkuu koko adoptioprosessin läpi. Neuvonta on vanhempien ja adoptioneuvojan yhteistyötä. Adoptioneuvonta on vaativaa sosiaalityötä. Adoptioneuvontaa antavalla työntekijällä tulee olla ymmärrys lapsen kehityksestä, perheiden elämänkaaresta ja lasten sijoittamiseen liittyvistä kysymyksistä. Työntekijän on hyvä ymmärtää lapsen taustan, traumatisoivien kokemusten, erojen ja kiintymyssuhteiden puutteen merkitys lapselle. Asiakirjoihin tulee merkitä luovuttamiseen liittyvät olosuhteet ja perustelut adoptioperheen valinnasta. Asiakirjoja säilytetään 100 vuoden ajan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 28–30.)

Sosiaali- ja terveysministeriön (2013) mukaan vauva-adoptioissa adoptioneuvonta voidaan aloittaa jo raskausaikana. Joskus pyyntö adoptioneuvonnasta tulee synnytyssairaalaista. Adoptioneuvontaa antavan työntekijän on autettava lapsen biologisia vanhempia tekemään harkittu ratkaisu. Neuvonnassa tulee informoida vanhempia isyysasiassa. Esiin täytyy tuoda lapsen näkökulma muunmuassa lapsen oikeudesta tietää oma alkuperänsä. Neuvonnan aikana on syytä keskustella lapsen isyydestä, vaikka lapsen isää ei tavattaisi tai isä ei olisi tiedossa. Adoptioneuvontaa antavan sosiaalityöntekijän tulee kertoa vanhemmille adoptiopäätöksestä seuraaviin mielialavaihteluihin ja epäilyksiin. Neuvonnassa on tuotava ilmi päätökseen liittyvä suru ja syyllisyys sekä antaa vanhemmille mahdollisuus myös osoittaa surua neuvonnan aikana. Vanhempia on hyvä rohkaista käsittelemään asiaa läheistensä kanssa. Adoptioneuvonnan aikana vanhemmille on hyvä kertoa myös lapsen myöhemmästä kiinnostuksesta taustojaan kohtaan. Vanhemmille on hyvä tuoda tietoon, että usein adoptoidut haluavat nuoruusiässä tai aikuistuttuaan tavata biologiset vanhempansa. Adoptioneuvontaa on mahdollista jatkaa lapsen luovuttamisen jälkeen. (Mt., 31–32.) Sosiaalityöntekijä tapaa äitiä tai molempia vanhempia useamman kerran. Vanhempien kanssa käydään läpi heidän elämäntilannettaan ja autetaan vanhempia pohtimaan erilaisia vaihtoehtoja kaikessa rauhassa. Neuvonnan aikana sosiaalityöntekijä kartoittaa yhdessä vanhemman kanssa vanhemman sosiaalisia suhteita: perhettä, sukua, läheisiä, muuta mahdollista verkostoa. Neuvonnassa annetaan myös tietoa adoption oikeusvaikutuksista sekä muuta adoptioon liittyvää tietoa. Adoption harkinta-aika on vähintään kahdeksan viikkoa lapsen syntymästä. (Tervonen-Arnkil 2013, 22, 25.)

2.2 Biologiset äidit tunteiden keskellä

Tunteiden määrittelyä

Tunteita on pohdittu ja niitä on yritetty luokitella aina Antiikin filosofeista lähtien. Aristoteles ja Platon loivat ensimmäisiä tunneteorioita. (Knuutila 2017, 117–120.) Tunteita on tutkittu monilla eri tieteenoilla 1900-luvun alkupuolelta lähtien. Erityisesti tunteita on tutkittu psykologiassa, mutta niitä on alettu tutkia myös talous-, terveys- ja kasvatustieteissä. Yhteiskuntatieteissä tunteet ovat olleet esillä 1800- ja 1900-luvun taitteesta lähtien. George Simmel (1858–1918) käsitteli esseissään häpeää, rakkautta, hienotunteisuutta ja keimailua. Yhteiskunnalliseen keskusteluun tunteet tulivat 1970-luvun lopulta alkaen. Aiheesta kirjoittivat esimerkiksi Arlie Hochschild, Anthony Giddens, Ulrich Beck ja Elisabeth-Gernsheim. Yhteiskuntatieteilijät puhuivat siitä, kuinka tunteet rakentavat, pitävät yllä ja purkavat ihmisten välisiä suhteita. (Pirskanen & Eerola 2018, Johdanto.) Petersonin (2006, 114) mukaan yhteiskunnan tunnekulttuuri vaikuttaa yksilöiden omien tunteiden määrittelyyn. Yksilöiden tunnekokemukset ovat osittain tai jopa kokonaan kulttuurin määrittelemiä. (Mt.) Joidenkin yhteiskuntatieteilijöiden mielestä tunteisiin kiinnitetään edelleen liian vähän huomiota. Toiset yhteiskuntatieteilijät puolestaan ajattelevat, että tunteet kuuluvat enemmän psykologian tai evoluutiobiologian tutkittavaksi. (Pirskanen & Eerola 2018.)

Tunteita on käsitteellistetty yhteiskuntatieteissä eri tavoin. Useissa määrittelyissä on mukana ajatus, että tunteilla on kehollinen perusta ja vastine. (Pirskanen & Eerola 2018, Johdanto.) Ahmed (2014, 11) toteaa, että *emotio* sanana on peräisin latinan sanasta *emovere* ja se kuvaa liikkumista. Se, mikä meitä liikuttaa saa meidät tuntemaan. (Ahmed 2014, 11.) Lawler (1999, 219) määrittelee tunteet suhteellisen lyhyiksi, positiivisiksi tai negatiivisiksi arviointitiloiksi, joissa on fysiologisia, neurologisia ja kognitiivisia elementtejä. Brody (1999, 15) näkee tunteet motivaatiojärjestelminä, joissa on fysiologisia, käyttäytymiseen liittyviä, kokemuksellisia ja kognitiivisia komponentteja, joilla on positiivinen tai negatiivinen valenssi. Tunteet vaihtelevat intensiivisyydessään. Tunteet ovat yleensä ihmisten välisten tekijöiden aiheuttamia tai saavat alkunsa tilanteista, jotka vaikuttavat hyvinvointiin. (Mt.) Kahtiajako tunteisiin ja järkeen ei ole yhteiskuntatieteissä perusteltua (Pirskanen & Eerola 2018, Johdanto.).

Tunteet voidaan jakaa primaareihin eli ensisijaisiin tunteisiin ja sekundaarisiin eli toissijaisiin tunteisiin. Ensisijaiset tunteet ovat universaaleja, fysiologisia, evoluution kannalta merkityksellisiä

ja biologisesti ja neurologisesti synnynnäisiä perustunteita. Perustunteista ei ole tutkijoiden keskuudessa yksimielisyyttä, mutta perustunteiksi nimetään ainakin pelko, viha/vihaisuus, masennus/suru ja onnellisuus/tyytyväisyys. Toissijaiset tunteet ovat tunteiden yhdistelmiä ja ne ovat sosiaalisesti ja kulttuurisesti opittuja. Toissijaisia tunteita ovat esimerkiksi syyllisyys, häpeä, rakkaus, kauna ja pettymys. (Bericat 2016, 493; Pirskanen & Eerola 2018, Johdanto.) Ihmisten tunteet kätkevät sisäänsä runsaasti monimutkaisuutta, ongelmia ja paradokseja. Eri teorit korostavat, miten emotionaalinen kokemus riippuu monista ei tekijöistä. Kokemukseen vaikuttaa, miten tapahtunutta arvioidaan tietoisesti ja/tai tiedostamatta, kuka arvioidaan syylliseksi tapahtuneeseen, odotukset tilanteessa ja samaistuminen muihin henkilöihin tai ryhmiin. (Bericat 2016, 493.)

Kulttuuri ja yhteiskunta, jossa eletään, vaikuttavat, mitä tunnetaan, miten tunnetaan ja miten tunteita on sopiva näyttää. Tunteiden kokemisen mallit vaihtelevat yhteiskunnittain. (Barbalet 1998, 9.) Samassa kulttuurissa elävät ihmiset reagoivat yleensä samankaltaisesti tietyissä tilanteissa kuten kuoleman kohdatessa tai rakastuttaessa. Ilmais- ja reagoititavat vaihtelevat yksilöittäin, mutta tunteet kuitenkin koetaan kulttuurisessa kontekstissa. Kulttuuri vaikuttaa siihen, millaisia tunteita on mahdollista kokea ja miten niitä osoittaa. Tunteiden sosiaalista ulottuvuutta voi olla vaikea huomata, koska tunteet ovat hyvin henkilökohtaisia ja usein herkkiä. (Pirskanen & Eerola 2018, Johdanto.)

Biologiset äidit adoptiossa

Lapsen luovuttaminen adoptioon on herkkä ja vaikea asia äidille ja vanhemmille (Tervonen-Arnkil 2013, 21). Se on yksi elämän vaikeimpia kokemuksia. Ratkaisun miettiminen ja tunteiden käsittely vaatii aikaa. Vanhempien on vaikea puhua asiasta läheisilleen. Lapsensa adoptioon antavien vanhempien elämäntilanteet ovat hyvin erilaisia. Vanhemmat ovat eri-ikäisiä: on alaikäisiä, nuoria aikuisia ja jo perheellisiä keski-ikäisiä. Joillakin voi olla päihde- tai mielenterveysongelmia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 31.) Elämä voi olla myös kuormittunutta, elämässä voi olla keskeneräisiä asioita tai lapsi ei sovi perhe- tai seurustelusuhteeseen. Nuorilla saattaa olla koulu tai opiskelut kesken eikä ajatus vauvasta sovi sen hetkiseen elämäntilanteeseen. Äidit voivat olla myös köyhiä tai ilman tukea. (Castle 2014, 57; Tervonen-Arnkil 2013, 22) Usein raskaus on todettu

myöhään ja äidin miettimisaika synnytykseen jää lyhyeksi (Castle 2014, 57; Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 31). Kohtaaminen – kotimaisen adoption kehittämishanke 2010–2013 tutkittiin asiakirjojen perusteella biologisten vanhempien syitä adoptioon ja vanhempien tilannetta raskauden aikana. Raskaus on ollut yllätys useille äideille. Yli puolet äideistä ovat tulleet tietoisiksi raskaudesta niin myöhään, ettei aborttia ole enää ollut mahdollisuus tehdä. Viidesosa on huomannut raskautensa vasta raskauden viimeisellä kolmanneksella ja jotkut ovat huomanneet olevansa raskaana vasta synnytyksen alettua. Äideillä on ollut siten tavanomaista lyhyempi aika sopeutua ajatukseen lapsesta. On mahdollista, että raskauden kieltäminen on toiminut defenssinä liiallista ahdistusta vastaan elämäntilanteessa, johon lasta ei ole toivottu. (Tervonen-Arnkil 2013, 20–21.)

Osa äideistä haluaisi salata adoption tyystin, mutta täysin salainen adoptio ei ole Suomessa mahdollinen. Adoptioasiakirjoissa on aina tiedot lapsen biologisista vanhemmista, vähintäänkin äidistä. Usein biologiset vanhemmat haluavat salata raskauden ja adoption myös läheisiltään. Äidille itselleen uutinen raskaudesta on voinut tulla yllätyksenä ja asian prosessointi vaatii aikaa. Myös kertominen läheisille lapsesta vie aikaa ja voimia. Joskus perhe ja ystävät ovat äidin tukena tilanteessa, joissakin tapauksissa juuri heiltä äiti on halunnut salata asian. Asian kertominen läheisille voi tuoda vanhemmalle ymmärrystä ja tukea. (Tervonen-Arnkil 2013, 21–23.) Joskus sukulaiset saattavat kuitenkin painostaa tai yrittää painostaa vanhempaa toisenlaiseen ratkaisuun, kuin vanhempi itse haluaisi (Coleman & Garratt 2016, 142; Tervonen-Arnkil 2013, 21–23).

Biologisten äitien kokemat tunteet

Adoptio herättää kaikissa sen osapuolissa vaikeita tunteita. Kaikki osapuolet voivat kokea menetyksen, kaipauksen, syyllisyyden, häpeän, pettymyksen, epäonnistumisen ja haavoittuvuuden tunteita. (Tervonen-Arnkil 2013, 23; Varilo 2015, 291.) Vaikeilta tunteilta pyritään suojautumaan erilaisin keinoin kuten kätkemällä niitä tiedostamattomaan tai salaamalla ne muilta. Menetyksen tunne koetaan läpi elämän puutteena tai vajavaisuutena. (Varilo 2015, 291.) Biologisille äideille lapsen syntymä ja adoptio ovat salaisuuksia häpeän ja yhteiskunnallisen leiman vuoksi. Biologiset äidit kokevat, etteivät he ole saaneet sosiaalista tukea surussaan. Läheisen kuoleman jälkeen yhteisö kokoontuu surevan ympärille, mutta biologisen äidin menettäessä lapsensa adoptioon hänellä ei ole rituaaleja, jotka edistäisivät surutyötä. Biologiset äidit kokevat, ettei heillä ole oikeutta surra

lastansa vaan he joutuvat tukahduttamaan surunsa. Biologiset äidit kokevat, etteivät he voi näyttää suruaan, koska se on itse aiheutettua tai että heidän pitäisi nähdä tilanne positiivisena, koska he toimivat lapsen edun mukaisesti. Suru paranee ajan myötä, mutta tunnustamaton suru voimistuu ajan myötä, koska suruprosessi ei pääse etenemään. (Coleman & Garratt 2016, 144; Robinson 2002, 58; Siverns & Morgan 2021, 222.)

Coleman ja Garratt (2016, 144) näkevät, että suruprosessi voi alkaa, jos biologisella äidillä on mahdollisuus pitää lastaan sylissään, selittää syyt adoptioon ja ilmaista toiveensa lapsen tulevaisuuden suhteen. Heidän mukaansa biologisten äitien suru tulisikin tunnustaa ja äideille tulisi olla mahdollisuus ilmaista suruaan heitä tukevassa ympäristössä. Majurin ja kumppaneiden (2016a, 19) tutkimuksesta käy ilmi, ettei äidin ja lapsen kohtaaminen toteudu suomalaisissa sairaaloissa toivotulla tavalla. Ammattilaiset eivät ymmärrä adoptiotilanteeseen liittyvää tunteiden monitahoisuutta. Synnytyssairaalassa biologisilta vanhemmilta ei kysytä halua nähdä vauvaa synnytyksen yhteydessä eikä tuettu vauvan hoitamiseen. Hoitajat saattoivat virheellisesti ajatella, että biologiset vanhemmat haluavat vain pian vauvasta eroon. Ja näin biologiset vanhemmat jäivät vaille tukea tunteiden käsittelyyn. Tutkimustulosten mukaan epäasiallinen kommunikaatio ja aliarvioiva suhtautuminen biologisiin vanhempiin toi lisäkuormitusta vaikeaan elämäntilanteeseen.

Biologiset äidit kokevat usein menetyksen tunteita, surua, masennusta, syyllisyyttä, katumusta ja vihan tunteita. Biologisilla äideillä on usein itsetuhoista käyttäytymistä, mikä näkyy myös päihteiden väärinkäyttönä ja syömishäiriöinä. Monet biologisista äideistä kärsivät myös itsetunto-ongelmista, joihin liittyy voimattomuuden ja arvottomuuden tunteita. (Coleman & Garratt 2016, 144.) Biologiset äidit, jotka ovat luopuneet lapsistaan kokevat ristiriitaa äiti-identiteetistään. Biologiset äidit kokevat epäonnistumisen tunnetta äitiyden suhteen. He kokevat arvottomuutta, vähäisyyttä ja voimattomuutta äiteinä. Biologiset äidit kokevat myös syyllisyyttä ja häpeää. He kokevat olevansa mitättömiä ihmisinä. Biologiset äidit saattavat syrjäytyä, mikä johtaa siihen, että he kokevat itsensä ihmisarvonsa menettäneiksi. (Siverns & Morgan 2021, 222.)

Usein adoptoidut lapset alkavat kaivata tietoja biologisista vanhemmistaan murrosiässä, varhaisaikuisuudessa tai tullessaan itse vanhemmiksi. Myös biologiset äidit kaipaavat synnyttämänsä lapsen tapaamista. Biologisen äidin ja lapsen kohtaaminen on kaikille jännittävä tilanne. Tilanne herättää pelkoa, mutta myös iloa ja jännitystä. Osapuolet voivat pelätä hylätyksi tai torjutuksi tulemistä. Ilmassa voi olla myös epäluuloa toisen tarkoitusperistä ja vaatimuksista itseään

kohtaan. (Varilo 2015, 319-320.) Yhdysvaltalaisen tutkimuksen mukaan biologiset äidit, joilla on jatkuva yhteydenpito adoptioperheeseen, ovat tyytyväisempiä adoptiopäätökseen kuin he, joilla yhteyttä ei ole. Heidän psykologinen sopeutumisensa on myös positiivisempaa kuin ei yhteyttä pitävillä biologisilla vanhemmilla. Yhteydenpitäminen ja tietojen saaminen näyttävät vähentävän myös biologisten äitien syyllisyyttä ja pelkoja lapsen hyvinvoinnista. (Coleman & Garratt 2016, 144.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkielman tavoite

Tutkielmani tavoitteena on tarkastella adoption biologisille äideille nostattamia tunteita. Tarkastelen tutkielmassani, miten adoptio on vaikuttanut lapsen synnyttäneiden äitien elämään tunnetasolla. Tarkastelen myös asioita, jotka ovat auttaneet äitiä eteenpäin elämässä adoption jälkeen.

Tutkimuskysymykseni ovat

1. Millaisia tunteita adoptio herättää lapsen biologisessa äidissä?
2. Mistä adoption kokeneet biologiset äidit saavat tukea?

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkielmani tutkimusmenetelmänä käytän kirjallisuuskatsausta. Kirjallisuuskatsaus on tyypiltään laadullinen tutkimus. Juha Varton (1992) mukaan laadullisessa tutkimuksessa tarkastellaan ihmisten välisten merkitysten maailmaa. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on saada esiin ihmisten omat kuvaukset heidän itsensä kokemasta todellisuudesta. Näin pyritään tavoittamaan ihmisten merkityksellisiksi ja tärkeiksi kokemat asiat heidän elämässään. (Mt., 23, 24.) Eskola ja Suoranta määrittelevät laadullista tutkimusta sille tyypillisten elementtien kautta. Laadulliselle tutkimukselle tyypillistä on tutkimussuunnitelman eläminen tutkimushankkeen kanssa. Aineistonkeruu, analyysi, tulkinta ja raportointi kietoutuvat yhteen. Tutkimusprosessia ei ole helppo jakaa erillisiin vaiheisiin vaan jokaista osiota tarkastellaan pitkin tutkimusprosessia. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavien näkökulma on keskiössä. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään yleensä pieneen määrään tapauksia ja niitä analysoidaan perusteellisesti. Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetään aineistolähtöistä analyysia. Laadulliselle tutkimukselle keskeistä on myös hypoteesittomuus. (Eskola & Suoranta 1998.)

Kirjallisuuskatsaus on tutkimusmetodi, jolla tuotetaan uutta tietoa tutkimalla aiempia tutkimuksia ja yhdistelemällä niistä saatua tietoa. Kirjallisuuskatsaus on analyttinen ja monimenetelmällinen

tutkimustapa. (Vilkkä 2023, 11–12.) Kirjallisuuskatsausten kirjo on moninainen. Ari Salminen (2011, 6) jakaa kirjallisuuskatsaukset kolmeen eri tyyppiin: kuvaileva kirjallisuuskatsaus, systemaattinen kirjallisuuskatsaus sekä meta-analyysi. Tutkielmassani käytän kuvailevaa kirjallisuuskatsausta. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yleisesti käytetty kirjallisuuskatsauksen muoto. Kuvailevalla kirjallisuuskatsauksella ei ole yhtä tiukkoja sääntöjä kuin muilla kirjallisuuskatsausten muodoilla. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymykset ovat vapaampia kuin meta-analyysissä ja systemaattisessa katsauksessa. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa vielä narratiiviseen ja integroivaan kirjallisuuskatsaukseen. Narratiivisella kirjallisuuskatsauksella pyritään helppolukaiseen lopputulokseen, jossa epäyhtenäistä tietoa järjestetään eteneväksi tapahtumaksi. (Salminen 2011, 7.) Tutkielmassani käytän integroivaa kirjallisuuskatsausta. Integroivan kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan tuottaa uutta tietoa jo tutkitusta aiheesta. Integroiva kirjallisuuskatsausta käytetään usein kuin halutaan monipuolisuutta ilmiön kuvaamiseen. (Torraco 2005, 356.)

Kuvailevan kirjallisuuskatsaus lähtee liikkeelle tutkimuskysymyksestä, johon se tuottaa valittuun aineistoon pohjautuvan laadullisen vastauksen. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen vaiheet muodostuvat tutkimuskysymyksen asettamisesta, aineistoin valitsemisesta, kuvailun muodostamisesta ja tuotetun tuloksen analysoimisesta. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on aineistolähtöistä. Kirjallisuuskatsauksen vahvuutena voidaan pitää mahdollisuutta tarkastella määriteltäviä erityiskysymyksiä. (Kangasniemi ym. 2013, 292.)

4.3 Aineiston keruu ja valintakriteerit

Kirjallisuuskatsauksen aluksi katsauksen tekijän tulee rajata aihepiiri ja miettiä alkuperäistutkimusten hyväksymis- ja poissulkukriteerit. Tavoitteena on saada katsaukseen edustava joukko tutkimuksia, jotka ovat luotettavia. Hyväksymiskriteereillä tarkoitetaan kriteerejä, joiden perusteella tutkimukset otetaan mukaan katsaukseen. Katsauksen tekijän tulee myös päättää, mistä, millä tavoin ja kuinka kauan tietoa haetaan. Täytyy myös päättää, kuinka vanhoja tutkimuksia haetaan. (Metsämuuronen 2005, 39.) Kirjallisuuskatsauksessa tulee pyrkiä luotettavuuteen, pätevyyteen ja yleistettävyyteen. Aineistoa tulee kerätä harkitusti, rajatusti, järjestelmällisesti ja johdonmukaisesti. Näin ollen tutkijan tulee avata raporttinsa lukijoille aineiston hankintaan liittyvät

vaiheet: avainsanat, haku- ja valintakriteerit, käytetyt tietokannat ja niitä koskevat perustelut. (Fan 2022, 174-177.)

Aloittaessani pro gradu tutkielmaa adoptioaiheesta tein hakua Andorrissa kartoittaakseni adoptioon liittyviä tutkimuksia. Huomasin, että adoptiota on tutkittu paljon adoptiolasten ja adoptiovanhempien näkökulmasta, mutta lapsen synnyttäneiden äitien näkökulma on huomattavasti suppeammin tutkittu aihepiiri. Päädyin tutkimaan lapsen synnyttäneiden äitien näkökulmaa. Aloitin aineiston etsimisen tekemällä hakuja Andorrissa lokakuussa 2023. Hakusanoina käytin *birthmothers*, *birth mother*, *natural mothers* ja *syntymä-äiti*. Lokakuussa 2023 tein koehaun Andorriin hakulausekkeella ”*adoption and birthmother’s experiences*”. Samaan aikaan tein hakuja myös Scopus-, Social Services Abstracts (ProQuest)-, Applied Social Sciences Index and Abstracts (ProQuest)- ja PAIS Index (ProQuest) -hakukoneilla. Näillä hakukoneilla löytyi vain muutamia artikkeleita. Artikkelit olivat joko samoja kuin Andor-hakukoneella löydetty tai ne eivät vastanneet tutkimuskysymyksiin. Päädyin käyttämään Andorria hakukoneena. Tein hakuja eri aikarajoituksilla. Tein myös haun Finnassa hakulausekkeella adoptio AND vanhemmuus AND kokemus saadakseni käsityksen Suomessa tehdyistä tutkimuksista. Kävin läpi saatuja artikkeleita lukemalla niiden tiivistelmiä ja silmäilin läpi mahdollisilta vaikuttavia artikkeleita. Alla olevassa taulukossa (Taulukko 1.) on koottuna valintakriteerit, joiden perusteella valitsin ja hylkäsin artikkelit.

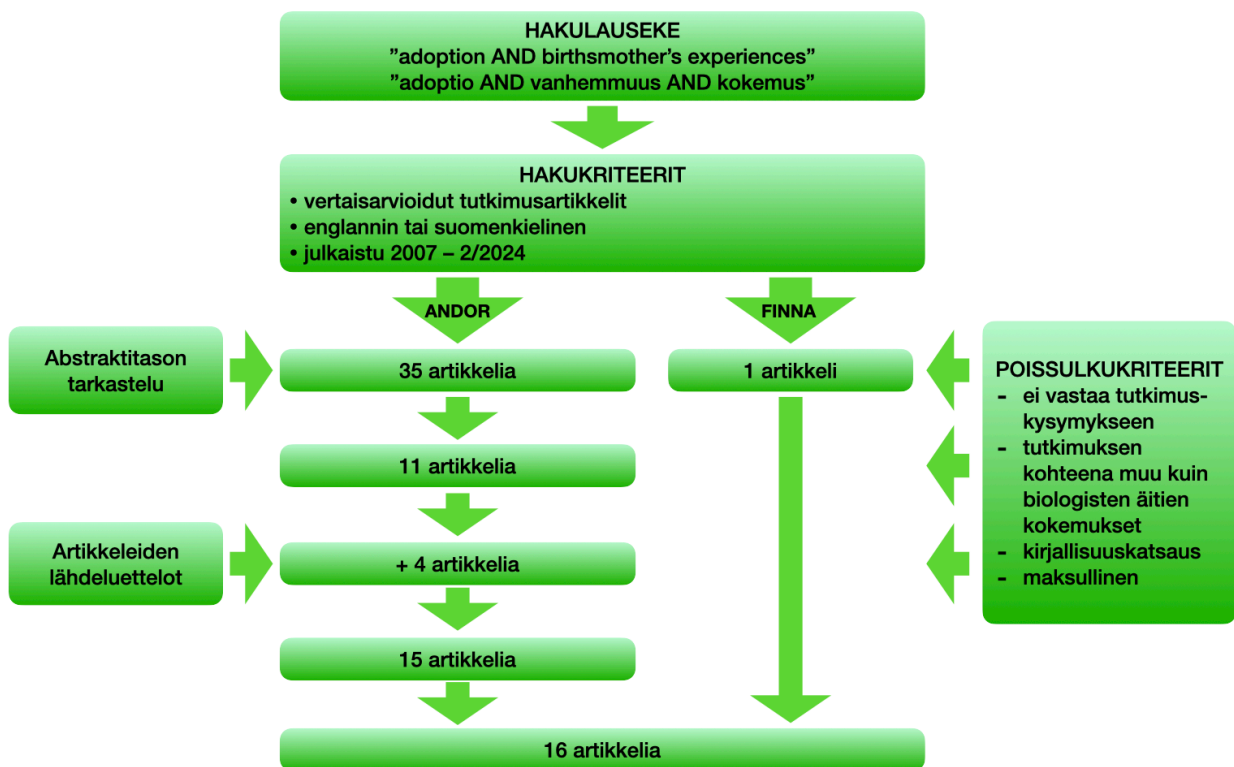
Taulukko 1. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit.

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Vertaisarvioitu tutkimusartikkeli	Ei vertaisarvioitu julkaisu
Englannin tai suomenkielinen	Muun kielinen
Kvalitatiivinen tai kvantitatiivinen tutkimus	Kirjallisuuskatsaus
Vastaa tutkimuskysymyksiin	Ei vastaa tutkimuskysymyksiin
Artikkeli saatavilla ilmaiseksi	Maksullinen artikkeli
Julkaistu vuosina 2007–2024	Julkaistu ennen vuotta 2007

Lopullisen haun tein 15.2.2024. Tein haun Andorriin hakulausekkeella ”*adoption and birthmother’s experiences*”. Haulla hain kansainvälisiä englanninkielisiä verkossa saatavilla olevia vertaisarvioituja artikkeleita vuosilta 2007–2024. Vuosirajaukset tein aiempien koehakujen perusteella. Perusteina oli, että saisin mahdollisimman uusia artikkeleita ja niitä olisi riittävästi. Sain

tulokseksi 35 hakuviitettä. Näistä 11 vastasi tutkimuskysymyksiin. Tein myös vielä uudelleen haut Scopukseen, josta sain 9 artikkelia; ne olivat samat artikkelit kuin Andorin kautta. Social Services Abstracts (ProQuest) -hakukoneella sain 7 hakutulosta, joista mikään ei vastannut tutkimuskysymyksiini. Applied Social Sciences Index & Abstracts (ASSIA)-hakukoneella en saanut yhtään hakutulosta asettamillani ehdoilla. PAIS index hakukoneella en löytänyt yhtään hakutulosta. Tein myös haun Finna-tietokantaan, josta löysin yhden suomenkielisen artikkelin, joka vastasi sisäänottokriteerejä.

Metsämuuronen (2005, 39) kirjoittaa, että aineiston haku aloitetaan erilaisista tietokannoista. Hakutulosten artikkelien tiivistelmistä pääsee jo käsitykseen, vastaako artikkeli tutkimuskysymyksiin. Toiseksi voidaan tarkastella hakukoneella saatujen artikkeleiden lähdeluetteloja. Tämän viitehaun perusteella valitaan mukaan jälleen ne artikkelit, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin. (Mt.) Täydensin hakua viitehaun perusteella. Tällä tavoin löysin neljä artikkelia. Alla olevassa kuviossa (Kuvio 1.) olen kuvannut yksinkertaistetusti artikkeleiden hakuprosessista.

Kuvio 1. Yksinkertaistettu kaaviokuva artikkeleiden hakuprosessista.

4.4 Tutkimusaineiston kuvaus ja arviointi

Kirjallisuuskatsauksen aineistoa tulisia arvioida kokonaisuutena sekä yksittäisten aineistojen osalta. Tutkimuksia tulisi arvioida systemaattisesti. Tutkimuksia luokitellaan toteutustapojen mukaan; ovatko tutkimukset kvalitatiivisia, kvantitatiivisia vai monimenetelmätutkimuksia. Myös tutkimusten vahvuuksia ja heikkouksia arvioidaan. Kirjallisuuskatsauksen artikkeleita on hyvä tarkastella myös aineiston määrän, keräämisen, julkaisufoorumin ja julkaisumaan osalta. On tarpeen huomioida myös tutkimuksen ajankohta sekä se millaisia vaiheita tutkimuksissa on ollut ja kuinka ne on raportoitu. (Aveyard 2023, 82.) Alla olevassa taulukossa (Taulukko 2.) on tiivistetysti kuvattu kirjallisuuskatsaukseni artikkelit.

Taulukko 2. Kirjallisuuskatsauksen tutkimusartikkelit.

Artikkelin tekijä(t), nimi ja julkaisun tiedot, maa	Tutkimuksen aihe	Tutkimusmenetelmä	Tutkimuksen keskeiset tulokset
Landers, Ashley L., Sharon M. Danes, Domenica H. Carrese, Evdoxia Mpras, Avery R. Campbell, and Sandy White Hawk (2023) "I Can Still Hear My Baby Crying": The Ambiguous Loss of American Indian/Alaska Native Birthmothers. <i>Family process</i> 62 (2): 702–721. Yhdysvallat, Alaska	Amerikan/ Alaskan intiaaniäitien, jotka ovat antaneet lapsensa adoptioon, Adoption ja lapsen menetyksen vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin.	Puolistukturoidut haastattelut. 8 amerikkalaisintiaaniäitiä	Amerikan/Alaskan intiaanit syntymä-äidit kokevat moniselitteisiä menetyksen tunteita sekä lisääntyneitä mielenterveysongelmia ja päihteiden väärinkäyttöä lapsen adoption vuoksi.
Henney, Susan M. ; Ayers-Lopez, Susan ; McRoy, Ruth G. ; Grotevant, Harold D. (2007) <i>Evolution and Resolution: Birthmothers' Experience of Grief and Loss at Different Levels of Adoption Openness. Journal of social and personal relationships</i> 24 (6): 875–889. Yhdysvallat	Biologisten kokemuksia surusta ja adoptiosta	Strukturoidut haastattelut. Kaksi haastatteluvaihetta: 4-12 vuotta sijoituksen jälkeen (169 äitiä) ja 12-20 vuotta sijoittamisen jälkeen (127 äitiä)	Biologisten äitien suru on monimutkainen prosessi, joka kehittyy elämän aikana. Surureaktiot vaihtelevat ajan ja elämänmuutosten mukana. Biologiset äidit osoittivat erilaisia surureaktioita jokaisella adoption avoimuuden tasolla. On merkkejä siitä, että avoimuuden lisääminen voi hyödyttää joitain biologisia äitejä.
Gulzar, Aalia ; Safdar, Faiza (2023) <i>Experiences of Mothers Who Relinquished Their Child for Adoption in Pakistan: A Qualitative Study. Culture, medicine and psychiatry</i> 47 (2): 350–371. Pakistan	Lapsensa adoptioon antaneiden äitien kokemuksia.	Fenomenologinen kvalitatiivinen tutkimus. Puolistrukturoidut haastattelut. Viisi biologista äitiä.	Lapsesta luopuneet äidit kokivat psyykkistä kärsimystä ja käyttivät erilaisia selviytymisstrategioita, kuten arviointikeskeistä selviytymistä, uskonnollista selviytymistä ja tunteisiin keskittyvää selviytymistä.

Artikkelin tekijä(t), nimi ja julkaisun tiedot, maa	Tutkimuksen aihe	Tutkimusmenetelmä	Tutkimuksen keskeiset tulokset
Aguiniga, Donna M. ; Madden, Elissa E. ; Goodwin, Bonni ; Ryan, Scott (2024) Post-Adoption Contact Experiences of Birth Mothers. <i>Adoption quarterly</i> 27 (1): 67–83. Yhdysvallat	Biologisten äitien adoption jälkeisiä kokemuksia	Kvantitatiivinen. Sekamenetelmätutkimus. 386 osallistujaa	Biologiset äidit, jotka olivat pitäneet yhteyttä jatkuvasti lapseensa, olivat tyytyväisempiä päätökseensä luovuttaa lapsi adoptioon kuin ne, jotka olivat olleet yhteydessä aiemmin, mutta ei enää tai ne, jotka eivät olleet koskaan olleet yhteydessä lapseen.
Morgan, Hannah CM ; Nolte, Lizette ; Rishworth, Barbara ; Stevens, Clarissa (2019) “My Children Are My World”: Raising the Voices of Birth Mothers with Substantial Experience of Counselling Following the Loss of Their Children to Adoption or Foster Care. <i>Adoption & fostering</i> 43(2): 137–154. Iso-Britannia	Biologiset äitien kokemuksia henkilökohtaisesta tuesta adoption tai huostaanoton jälkeen.	Haastattelu. 5 syntymä-äitiä	1) Äidit sitoutuivat ohjaajiinsa 2) Äideillä on traumakokemuksia. Ohjauksen aikana tapahtui muutosprosessi. 3) Ristiriitainen tunne äitiydestä
Madden, Elissa E. ; Ryan, Scott ; Aguiniga, Donna M. ; Killian, Michael ; Romanchik, Brenda (2018) The Relationship Between Time and Birth Mother Satisfaction With Relinquishment. <i>Families in society</i> 99 (2): 170–183. Yhdysvallat	Ajan vaikutus Biologiset äitien tyytyväisyyteen adoptiopäätöksestä	Kvantitatiivinen tutkimus. verkkokysely, 223 äitiä	Luopumisen jälkeisellä ajalla, vastaajan iällä, koulutustasolla ja tuloilla oli merkittävä käänteinen suhde biologisten äitien tyytyväisyyteen antaa lapsensa adoptioon. Kaksi muuttujaa ennusti lisääntyneitä tyytyväisyyttä päätökseen: nykyinen kontakti lapseen ja kokopäivätyö.
Clutter, Lynn B. (2017) Open Adoption Placement by Birth Mothers in Their Twenties. <i>MCN, the American journal of maternal child nursing</i> 42(6): 345–351. Yhdysvallat	Suunnittelemattoman raskauden ja avoimen adoption vaikutus biologisten äitien elämään	Naturalistinen kvalitatiivinen tutkimus. Nauhoitettu puhelinhaastattelu. 15 haastateltavaa	Biologiset äidit tiesivät, etteivät he olis voineet kasvattaa lapsia. Adoptio oli vaikea päätös, mutta jatkuvaa kontaktia lapseen ja adoptioperheeseen arvostettiin. Avoimet adoptiotprosessit vahvistivat heitä olemaan onnellisia siitä, että heidän lapsensa koki perhe-elämän, jossa oli enemmän mahdollisuuksia kuin mitä biologiset äidit olisivat voineet tarjota.
Geddes, Emma (2022) “Some Days It’s like She Has Died.” A Qualitative Exploration of First Mothers’ Utilisation of Artefacts Associated with Now-Adopted Children in Coping with Grief and Loss.” <i>Qualitative social work: QSW: research and practice</i> 21(5): 811–832. Iso-Britannia	Vastentahtoisesti lapsensa adoptioon menettäneiden äitien kokemuksia menetyksestä.	Strukturoidut haastattelu 17 syntymä-äitiä	Surun ja epäselvän menetyksen edessä äidit pystyvät hyödyntämään esineitä keinona jatkaa psykologisia suhteita lastensa kanssa.

Artikkelin tekijä(t), nimi ja julkaisun tiedot, maa	Tutkimuksen aihe	Tutkimusmenetelmä	Tutkimuksen keskeiset tulokset
Memarnia, Nina ; Nolte, Lizette ; Norris, Clare ; Harborne, Alex (2015) "It Felt like It Was Night All the Time": Listening to the Experiences of Birth Mothers Whose Children Have Been Taken into Care or Adopted." Adoption & fostering 39 (4): 303–317. Iso-Britannia	Huostaanoton tai adoption kokeneiden biologisten äitien kokemuksia.	Puolistrukturoidut haastattelut. 7 biologista äitiä	Biologisten äitien kokemukset ovat monimutkaisia. Monimutkaisen surun käsittely, vaikeita tunteita kuten syyllisyys ja häpeä. Identiteetin uudellen rakentamista. Suhteen ylläpitäminen lapseen ja adoptiovanhempiin tai sijaishoitajaan.
Lapidus, Emily P. ; Watkins, Ciara L. ; Farr, Rachel H. (2023) Birth Mothers' Experiences of Support before, during, and after Adoptive Placement. American journal of orthopsychiatry 93 (6): 543–556. Yhdysvallat	Biologisten äitien käsityksiä ja kokemuksia tuesta ennen adoptiota, sen aikana ja sen jälkeen.	Kvalitatiivinen tutkimus. Puhelinhaastattelut. 51 biologista äitiä	Monipuolinen tuki sijoituksen aikana ja sen jälkeen ovat elintärkeitä biologisille äideille. 1) olosuhteiden vaikutus adoptioon, 2) varhainen tuki 3) emotionaaliset monimutkainen prosessi, 4) ajankohtaisen tiedon saatavuus 5) valmius hyödyntää resursseja, 6) selviytyminen jatkuvista sopeutumistarpeista
McNamara, Deborah ; Egan, Jonathan ; McNeela, Pádraig (2021) "My Scar Is Called Adoption": The Lived Experiences of Irish Mothers Who Have Lost a Child through Closed Adoption." Adoption & fostering 45 (2): 138–154. Irlanti	Suljetun adoption kautta lapsensa adoptioon antaneiden äitien kokemuksia. Menetyksen vaikutus. Vaikutukset lapsen jälleen näkemisestä aikuisena.	Puolistrukturoidut haastattelut. 6 äitiä	Biologisten äitien hylkääminen ihmisinä. Dissosiaatio ja tukahduttaminen selviytymiskeinoina. Psykoterapeuttinen työskentely ja vertaistukiryhmät auttoivat surun nimeämisessä ja sosiaalisessa hyväksynnässä. Aikuisen lapsen tapaaminen muutos tukahduttamiseen. Aikuisen lapsen tapaamiset eivät olleet ongelmattomia.
Krahn Lisa, Sullivan Richard (2015) "Grief & loss resolution among birth mothers in open adoption." Canadian social work review 32 (1/2): 27–48. Kanada	Biologisten vanhempien kokemuksia heidän surustaan ja kivustaan sekä tapoja selvittää niistä.	Kvalitatiivinen kuvaileva tutkimus. 13 syntymä-äitiä. Lyhyt kyselylomake, haastattelut, kenttämuistiinpanot.	Adoptiopäätökseen liittyy surua ja menetyksen kokemista. Avoimuus adoptiossa auttaa lieventämään surua. Syntymävanhemmat löysivät lohtua, ja rauhaa lapsensa hyvinvoinnista.
Brodzinsky David & Livingston Smith Susan (2014) "Post-Placement Adjustment and the Needs of Birthmothers Who Place an Infant for Adoption." Adoption quarterly 17 (3): 165–184. Yhdysvallat	Lapsensa adoptioon antaneiden äitien emotionaalinen terveys	Kvantitatiivinen tutkimus. Kyselylomake. 235 naista	Adoptiolla on vaikutusta äitien tunneterveysteen, Masennus, suru, syyllisyys, ahdistus, huono itsetunto, univaikeudet, ongelmat läheisten kanssa. Saatu tuki auttaa äitejä. Adoption avoimuus parantaa äitien tyytyväisyyttä.

Artikkelin tekijä(t), nimi ja julkaisun tiedot, maa	Tutkimuksen aihe	Tutkimusmenetelmä	Tutkimuksen keskeiset tulokset
Majuri Taina & Palonen Mira & Åstedt-Kurki Päivi (2016) "Kyllä sen kestää, kun tietää, että lapsi saa paremman kodin ja elämän" - Biologisten vanhempien kokemuksia lapsen luovuttamisesta adoptoitavaksi." <i>Hoitotiede</i> 3: 193-203. Suomi	Lapsen luovuttaminen adoptoitavaksi biologisen vanhemman henkilökohtaisena kokemuksena.	Kvalitatiivinen tutkimus, Avoin haastattelu. 12 henkilöä. 10 äitiä, 2 isää.	Kokemus lapsen luovuttamisesta adoptioon koettiin monitasoisena ja ristiriitaisena. Osattomuuden kokemus, syrjästäkatsojan rooli. Ajan kuluessa tapahtui sopeutumista. Adoptio aina läsnä biologisen vanhemman elämässä.
Battalen, Adeline Wyman, Christina M. Sellers, Ruth McRoy, and Harold D. Grotevant (2019) Birth Mothers Now Birth Grandmothers: Intergenerational Relationships in Open Adoptions. <i>Adoption quarterly</i> 22 (1): 53–74 Yhdysvallat	Biologisten äitien elämäkokemuksia 25 vuoden kuluttua adoptiosta. Tarkemmin biologisen äidin roolia isoäitinä adoptoidun lapsensa lapsille.	Kvalitatiivinen tutkimus. 11 biologisen äidin syvähaastattelu.	Biologiset äidit nauttivat roolistaan isoäitinä ja korostivat aikuisen adoptoidun (vanhemman) merkittävää roolia vaikuttaessaan kommunikointiin lapsenlapsensa kanssa ja perheiden teknologiavälitteisen kontaktin omaksumisessa maantieteellisten esteiden voittamiseksi.
March, Karen (2014) Birth Mother Grief and the Challenge of Adoption Reunion Contact. <i>American journal of orthopsychiatry</i> 84 (4): 409–419. Kanada	Synnyttäneiden äitien käsityksiä raskaudesta, adoptiosta ja adoption jälkeisistä kokemuksista, heidän itsetuntonsa syntymä-äitinä ja kontaktista lapseen.	Kvalitatiivinen tutkimus. Syvähaastattelut 33 äitiä.	Äidit kertoivat tukahdutetun surun tunteista ensimmäisessä yhteydenotossa. Jätetyn vauvan menetyksen suru, aikuisen adoptiolapsen hyväksyminen. Aikuisen adoptiolapsen osoittaman roolin hyväksyminen

Kaikki artikkelit ovat vertaisarvioituja. Tutkimukset ovat pääosin tehty länsimaissa. Tutkimuksista kahdeksan on tehty Yhdysvalloissa, kolme Iso-Britanniassa, kaksi Kanadassa, yksi Irlannissa, yksi Pakistanissa ja yksi Suomessa. Pakistanissa tehty tutkimus eroaa kontekstiltään muista, sillä Pakistanin lainsäädäntöä määrittää islam ja adoptiolla ei voi koraanin mukaan siirtää perintöoikeutta. Käytännön tasolla Pakistanissa kuitenkin annetaan lapsia adoptioon. Artikkeleista 15 on kirjoitettu englanniksi ja yksi suomeksi. Artikkeleista kolme on julkaistu *Adoption & fostering* -lehdessä, kaksi on julkaistu *American journal of orthopsychiatry*- ja kolme *Adoption quarterly* -lehdissä. Muut artikkelit on julkaistu *Canadian social work review*, *Qualitative social work QSW: research and practice*, *MCN, the American journal of maternal child nursing*, *Families in society*, *Culture, medicine and psychiatry*, *Journal of social and personal relationships*, *Family process ja Hoitotiede* -lehdissä. Artikkelit sijoittuvat vuosille 2007-2024. Artikkeleista kuusi on

kirjoitettu 2020-luvulla. Muutoin artikkelit sijoittuvat pääosin vuosille 2013-2019 lukuunottamatta yhtä vanhempaa artikkelia vuodelta 2007. Tutkimuksista kolme kvantitatiivisia ja 13 kvalitatiivisia. Tutkimuksista viisi on toteutettu puolistrukturoiduilla haastatteluilla, yksi on toteutettu strukturoidulla haastattelulla, yhdessä tutkimusmenetelmänä on ollut monimenetelmä, kuudessa tutkimuksessa on käytetty haastattelua. Majurin ja kumppaneiden tutkimuksessa (2016b) on haastateltu sekä äitejä että isiä. Haastateltavista yhdeksän oli äitejä ja kolme oli isää. Otin artikkelin mukaan katsaukseni, koska näin sain myös suomalaista aineistoa mukaan tarkasteluun adoptiokokemuksista biologisilta vanhemmilta. Kolmessa artikkelissa on haastateltu sekä adoptoitujen että huostaanotettujen lasten biologisia äitejä. Artikkelit ovat Iso-Britanniasta, joissa adoptio on lastensuojelullinen toimenpide ja biologinen äiti voi joutua vastentahtoisesti luovuttamaan lapsensa adoptioon. Iso-Britannian kontekstissa adoptio ja huostaanotto ovat näin ollen hyvin samankaltaisia biologisen äidin näkökulmasta. Yhdessä artikkelissa on tutkittu sekä biologisia äitejä, isiä ja muita biologisia sukulaisia. Tästä artikkelista otan mukaan tutkielmaani biologisia äitejä koskevat tiedot.

4.5 Aineiston analyysi

Laadullisissa tutkimuksissa käytettävä perusanalyysimenetelmä on sisällönanalyysi. Sitä voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sisällönanalyysi voidaan nähdä teoreettisena kehyksenä tai erillisenä metodina. Sisällönanalyysin avulla voidaan tehdä monenlaista tutkimusta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91.) Laadulliset analyysit voidaan jakaa induktiivisiin ja deduktiivisiin analyysitapoihin. Induktiivinen logiikka kulkee yksittäisestä yleiseen ja deduktiivinen logiikka yleisestä yksittäiseen. Tuomi ja Sarajärvi kirjoittavat myös abduktiivisesta päättelystä, jota käytetään teoriaohjaavan analyysiin päättelyn logiikassa. Aineistolähtöistä eli induktiivista analyysia ohjaa tutkimuksen tarkoitus ja tehtävänasettelu. Tällöin analyysiyksiköt eivät ole etukäteen mietittyjä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97.)

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä päätetään aluksi, mitä tyypillistä kertomusta aineistosta lähdetään hakemaan. Sen jälkeen tutkimusaineistoa pelkistetään karsimalla tutkimusongelman kannalta epäolennainen sisältö pois. Tällöin aineistoa tiivistetään ja pilkotaan osiin. Suuntaviittana

aineiston pilkkomisessa on tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset. Aineisto lajitellaan johdonmukaisiksi kokonaisuuksiksi. Ryhmittelyssä voidaan käyttää analyysiyksiköistä löytyviä ominaisuuksia, piirteitä tai käsityksiä. Analyysiyksikkö voi olla lause tai sen osa tai sana tai ajatuskokonaisuus. Muodostuneet ryhmät nimetään ryhmään sopivalla yläkäsitteellä. Ryhmittelystä syntyy käsitteitä, luokitteluja tai teoreettinen malli, mikä on tutkimuksen tulos. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–113; Vilka 2007, 140.)

Aloitin aineiston analyysin lukemalla huolellisesti läpi kaikki artikkelit. Analyysiprosessiani ohjasi tutkimuskysymykset, joihin lähdin hakemaan vastauksia artikkeleista. Etsin aineistosta tunteita käsittelevät ilmaisut, jotka yliviivasin punaisella värillä. Sinisellä värillä yliviivasin asiat, joista biologiset äidit ovat saaneet apua adoption eri vaiheissa tunteidensa käsittelyyn ja niiden kanssa elämiseen. Tämän jälkeen kokosin löytämäni biologisten äitien kokemat tunteet taulukkoon. Toiseen taulukkoon kokosin tekijät, jotka olivat auttaneet biologisia äitejä adoption tuomassa tunnekuormassa. Jaottelin aineistosta esiin tulleet tunteet neljään eri luokkaan: negatiiviset sisäiset tunteet, negatiiviset ulospäin kohdistuvat tunteet, positiiviset sisäiset tunteet ja positiiviset ulospäin kohdistuvat tunteet. Aineistosta löytyi 49 erilaista tunnetta, joita biologiset äidit kokevat. Alla olevassa taulukossa (Taulukko 3.) kuvaan biologisten äitien kokemia tunteita. Pääluokkina ovat positiiviset ja negatiiviset tunteet ja niiden alaluokkina ulospäin suuntautuneet tunteet ja sisäiset tunteet.

Taulukko 3. Biologisten äitien kokemat adoptioon liittyvät tunteet.

Negatiiviset tunteet		Positiiviset tunteet	
Sisäiset tunteet	Ulospäin kohdistuvat tunteet	Sisäiset tunteet	Ulospäin kohdistuvat tunteet

Biologisia äitejä adoptiossa tukevat asiat jaoin kolmeen eri luokkaan: yhteys lapseen, ulkopäin tuleva tuki sekä tuen löytäminen oman elämän elementeistä. Jaottelua kuvaan alla olevassa taulukossa (Taulukko 4.).

Taulukko 4. Biologisia äitejä tukevat asiat.

Biologisten äitejä tukevat asiat		
Yhteys lapseen	Ulkoapäin tuleva tuki	Tuen löytäminen oman elämän elementeistä

4.6 Tutkimuksen eettinen näkökulma ja luotettavuus

Tieteellistä tutkimusta tulee tehdä eettisesti kestävästi. Tutkimuksen tekemisessä tulee noudattaa yleisesti tunnustettuja hyviä tieteellisiä käytäntöjä. Tutkimustyötä tulee tehdä rehellisesti ja huolellisesti ja vaadittavalla tarkkuudella. Tiedonhankinta ja arviointi tulee tehdä eettisesti ja avoimesti. Muiden tutkijoiden tekemää työtä tulee arvostaa ja kunnioittaa, mikä tarkoittaa, ettei toisten töitä plagioida vaan aiempiin tutkimuksiin viitataan tiedeyhteisössä sovitulla tavalla. Tutkimus tulee myös suunnitella, toteuttaa ja raportoida yksityiskohtaisesti ja tieteellisten edellytysten vaatimalla tavalla. (Hirsjärvi ym. 2009, 24; Tuomi & Sarajärvi 2009, 132–133.)

Tutkimuskysymysten ja valitun kirjallisuuden perustelut ja prosessin johdonmukaisuus lisäävät tutkimuksen luotettavuutta. Näin ollen kuvailevan kirjallisuuskatsauksen katsauksen vaiheiden jäsentäminen tulee olla selkeästi kirjoitettuna lukijoille. Aineiston kerääminen ja sen analysointi tulisi kertoa tekstissä mahdollisimman seikkaperäisesti (Eskola & Suoranta 1998; Hirsjärvi ym. 2009, 232–233; Kangasniemi 2013, 292.) Tuomi ja Sarajärvi (2009, 140–141) muistuttavat, että luotettavuutta arvioitaessa eri osa-alueet tulee olla myös tasapainossa suhteessa toisiinsa. Tutkijan tulee ilmaista selkeästi, mitä on tutkimassa ja miksi sekä tuoda esiin, miksi tutkii kyseistä aihetta ja miten ajatukset ovat tutkimuksen aikana muuttuneet. Aineiston keruu ja siihen mahdollisesti liittyvät ongelmat ja muut seikat tulee tuoda esiin tutkimusraportissa. Tutkimuksen tiedonantajien valinnan kriteerit tulee ilmoittaa selkeästi ja toisaalta pitää huoli heidän henkilöllisyyden riittävästä salauksesta. Hyvä on ilmaista, millä tavoin tutkijan ja tiedonantajien välinen kommunikaatio on toiminut tutkimusprosessin aikana. Tutkimuksen tekijän tulee kertoa, kuinka pitkän tutkimusta on tehty. Analyysistä täytyy kertoa, miten se on tehty ja millä tavoin tuloksiin ja johtopäätöksiin tultiin. Luotettavuutta tulee arvioida ja tutkimusraportti tulee kirjoittaa selkeästi ja hyvien tieteellisten käytänteiden mukaisesti. Tulosten tulkinnassa tutkijan tulisi perustella, millä perusteella hän esittää tulkintojaan. Suorat lainaukset tutkimusaineistosta auttavat lukijaa ymmärtämään tutkijan tulkintoja. (Hirsjärvi ym. 2009, 233.)

Tutkielman tekemisessä olen noudattanut hyviä eettisiä tieteellisiä käytänteitä. Tutkielmaa tehdessäni olen kunnioittanut aikaisempaa tutkimusta ja tutkijoita huolehtimalla asianmukaisista lähdeviittauksista. Tutkielmaraporttissani kuvaan kirjallisuusanalyysini prosessia. Johdantokappaleessa kuvaan, miksi olen valinnut aiheeni ja miksi on tärkeää tutkia adoptioon lapsensa antaneiden äitien kokemuksia. Olen kuvannut aineiston keruuta kertoen ajankohtia, milloin

olen tehnyt aineistohakuja sekä käyttämiäni tietokantoja. Olen kuvannut, miten olen päätenyt aineistoon. Taulukossa 1. olen sisäänotto- ja poissulkukriteerien avulla selventänyt aineiston valintakriteerejä. Tutkimusartikkeleiden kieleksi valitsin englannin ja suomen, joita osaan. Luotettavuutta arvioitaessa tulee huomioida, ettei äidinkieleni ole englanti. Joudun kääntämään englanninkieliset artikkelit suomeksi, mikä saattaa tuoda epätarkkuutta tuloksiin. Olen kuitenkin pyrkinyt käännöksissä mahdollisimman hyvää tulokseen. Aineistoon valitsin vain artikkeleita, joita on ilmaiseksi saatavilla, sillä käytössäni ei ollut rahoitusta tutkielman tekemiseen.

5 ADOPTION HERÄTTÄMÄT TUNTEET BIOLOGISILLA ÄIDEILLÄ

Adoption kokeneet biologiset äidit kokevat elämänsä aikana monia erilaisia tunteita adoptioon liittyen. Tunnereaktiot vaihtelevat koko sijoitusprosessin ajan. Äidit kokevat adoption olevan emotionaalisesti monimutkainen prosessi. Alla olevassa taulukossa (Taulukko 5.) on koottuna aineistossa ilmaissut biologisten äitien tunteet jaoteltuna sisäisiin negatiivisiin ja positiivisiin tunteisiin sekä ulospäin kohdistuviin negatiivisiin ja positiivisiin tunteisiin.

Taulukko 5. Biologisten äitien kokemat tunteet.

	Negatiiviset tunteet	Positiiviset tunteet
Sisäiset tunteet	suru ahdistus masennus syyllisyys häpeä arvottomuus itseviha leimautuminen äitiyden epäselvyys tuska turhautuminen katumus epätoivo hämmennys pelko yksinäisyys tyhjyys hermostuneisuus järkytys itseinho huoli menetys epävarmuus välinpitämättömyys avuttomuus sydämen särkyminen	ilo luottamus onnellisuus tyytyväisyys rauha ylpeys omasta toiminnasta helpotus voiman tunne rohkeus levon tunne varmuus oikein tekemisestä
Ulospäin kohdistuvat tunteet	viha kauna epäoikeudenmukaisuus pettymys ärsytys mustasukkaisuus voimattomuus viranomaisten valtaa vastaan tyytymättömyys	rakkaus ylpeys lapsesta myötätunto empatia

Sisäiset negatiiviset tunteet

Aineiston mukaan biologiset äidit, jotka ovat antaneet tai joutuneet luovuttamaan lapsensa adoptioon painivat monien sisäisten negatiivisten tunteiden kanssa. Eniten biologiset äidit kokevat aineiston mukaan *surua, ahdistusta ja masennusta*. Kahdeksassa tutkimuksessa mainittiin surun

tunteista (Brodzinsky & Livingston Smith 2014; Gulzar & Safdar 2023; Henney ym. 2007; Krahn & Sullivan 2015; March 2014, 414; Lapidus ym. 2023, Clutter 2017, Morgan ym. 2019). Biologisen äidin suru on monimutkainen prosessi, joka kehittyy elämän aikana. Äitien surureaktiot näyttävät vaihtelevan ajan myötä avoimuuden ja muuttuvien elämäntapahtumien, kuten avioliiton, myöhempien synnytysten ja adoptoidun lapsen iän kontekstissa. (Henney ym. 2007, 886.) Jotkut äideistä kertoivat, että adoption tuoma suru on läsnä heidän elämässään koko ajan. Toiset määrittelivät surukokemuksen kohtauksina. Useimmat kertoivat, että suru ja menetyksen kokemus ovat vuosien aikana helpottaneet merkittävästi. Eräs äiti kertoi, että suru on pahempi, jos ympärillä on oman lapsen ikäisiä lapsia. (Krahn & Sullivan 2015, 41.) Lasta ajatellaan päivittäin vielä pitkän ajan kuluttua adoptiosta (Majuri ym. 2016b, 199). Äidit kertoivat olevansa toisinaan surullisia, varsinkin erityisissä tilaisuuksissa, kuten lapsen syntymäpäivänä, äitienpäivänä tai jouluna (Henney ym. 2007, 883; Krahn & Sullivan 2015, 36; Majuri ym. 2015, 199). Äidit osoittivat erilaisia surureaktioita jokaisella adoption avoimuuden tasolla sekä varhaisina että myöhemminä adoption jälkeisinä vuosina. Jotkut äidit kertoivat olevansa surullisia tai jopa masentuneita saatuaan lapsesta jotain tietoa tai lapsen luona käymisen jälkeen. (Henney ym. 2007, 883.)

Useat äidit luopuivat lapsestaan heti synnytyssairaalassa tai pian sen jälkeen. Useimmat äideistä halusivat olla sairaalassa yhdessä vauvansa kanssa. Jotkut äidit välttelivät yhteyttä vauvaan. (Lapidus ym. 2023, 550.) Jotkut valitsivat synnytystavaksi sekktion nukutuksessa, jolloin heidän ei tarvinnut kohdata vauvaa synnytyksessä (Majuri ym. 2016, 197). Jonkun vauva riistettiin äidiltä vastoin äidin toivetta (Lapidus ym. 2023, 550). Krahnin ja Sullivanin (2015, 34) tutkimukseen osallistuneet äidit kuvailivat, kuinka he olivat kokeneet synnytyksen autuaallisena. He kuvasivat, kuinka tunteet muuttuivat äärimmäisen korkeasta äärimmäisen matalaan synnytyksen jälkeen. Ensimmäinen kuukausi vauvan syntymän jälkeen oli vaikea. Siihen asti he olivat olleet huolissaan vauvan saamisesta, vauvan näkemisestä ja siitä oliko vauva kunnossa. Sitten heidän täytyi antaa vauva adoptioon ja siirtyä elämässään seuraavaan vaiheeseen. Useimmat kuvasivat luopumista vaikeaksi ajanjaksoksi, jolloin he itkivät enemmän kuin ennen elämässään. Äideistä monet pitivät todellista eroa lapsesta adoptioprosessin vaikeimpana hetkenä. (Mt.) Majurin ja kumppaneiden (2015, 199) tutkimukseen osallistuneet äidit kuvaavat tyhjyyden tunteen olleen voimakkain heti lapsesta luopumisen jälkeen. Krahnin ja Sullivanin (2015, 35) tutkimukseen osallistunut Rebekka kuvaa luopumisen hetkeä seuraavalla tavalla:

”Tiesin, mitä oli tulossa, kun ojensin hänet turvaistuimeen. En voinut edes katsoa häneen. En muista, alkoiko hän itkeä vai ei, mutta tiesin, että aloin itkeä heti, joten minun oli vain lähdettävä. Minun täytyi vetää itseni pois tuosta tilanteesta, mennä autoon ja sitten mennä.”

Henney ja kumppanit (2007) tutkivat biologisten äitien kokemuksia surusta avoimessa adoptiossa. Tutkimuksen tiedot kerättiin kahdessa eri vaiheessa: 4-12 vuotta sijoituksen jälkeen (169 äitiä) sekä 12-20 vuotta sijoituksen jälkeen (127 äitiä). Äitien surun tunteet vähenivät ajan myötä. 12-20 vuotta adoption jälkeen reilu kymmenesosa äideistä koki suurta surua ja menetystä mukaan lukien syyllisyyttä, surua, jatkuvaa katumusta ja masennusta, reilu kolmannes koki jonkin verran surun tunnetta ja vajaa kolmannes ei ilmoittanut tutkimushetkellä adoptioon liittyvää surua tai menetystä. Vuosien aikana biologisista äideistä puolella suru väheni, 41 prosentilla suru pysyi vakaana ja 7 prosentilla surun tunne lisääntyi. Landersin ja kumppaneiden (2023, 714) tutkimukseen osallistuneet äidit yhtä lukuun ottamatta kokivat ratkaisematonta surua. Suru jäi äitien elämään vuosiksi. Äitien odotettiin päästävän irti ja jatkavan eteenpäin, mutta suru oli osa heidän elämäänsä. Tutkimukseen osallistunut äiti totesi: *”Se suru ja menetys tulee aina olemaan jossain määrin kanssani, en usko, että se koskaan katoaa. Se menetys on aina olemassa.”* McNamaran ja kumppaneiden (2021) tutkimuksen mukaan suljetun adoption surun tunteista on mahdollista toipua, mutta se tapahtuu tyypillisesti vuosien päästä lapsen adoption antamisesta. Toipuminen alkaa suunnilleen silloin, kun äiti alkaa miettiä tai etsiä lastaan.

Aineistoni osoittaa, että suruun liittyi epäselvä menetyksen tunne sekä yhteiskunnan ja yhteisön tunnustamaton suru. Landers ja kumppanit (2023) tutkivat Amerikan intiaaniäitejä, jotka olivat menettäneet lapsensa adoptioon tai sijaishuoltoon. Tutkimukseen osallistui kahdeksan biologista äitiä, joiden lapset oli annettu adoptioon tai sijoitettu alle vuoden ikäisinä. Lapsista 75 prosentilla oli adoptoitu. Useimmat biologiset äidit oli erotettu lapsestaan heti syntymän jälkeen. Se, etteivät äidit saaneet nähdä lasta tai pitää häntä sylissään tai pystyneet sanomaan lapselle hyvästejä, aiheutti äideille epäselvän menetyksen tunteen. Suru ei ollut pelkästään surua vaan siitä puuttuivat rituaalit ja hyvästelyt. Yksi intiaaniäideistä kuvaa synnytyksen jälkeistä erottamista:

”Se oli vaikeaa, koska synnytyksen jälkeen... He veivät hänet pois. Minun ei annettu pitää häntä. Meidät erotettiin syntymässä.” (Mt., 712.)

Biologisten äitien suru on pohjimmiltaan surua, jota yhteiskunta ei tunnusta (Gulzar & Safdar 2023, 363; March 2014, 417;). Biologiset äidit kertoivat menetyksestä, turhautumisesta, avuttomuudesta, masennuksesta ja katumuksesta, mutta he eivät saaneet vastakaikua tai heitä jopa pyydettiin olemaan ilmaisematta ahdistustaan. Heille sanottiin, ettei ole syytä hätään. Äidit kokivat, etteivät saaneet tukea perheeltään eivätkä he pystyneet ilmaisemaan tunteitaan avoimesti. Äitejä pyydettiin ajattelemaan, ettei lasta ole olemassa. (Gulzar & Safdar 2023, 363.) Gulzarin ja Safdarin (mt., 364) tutkimuksen äidit kertovat tunnustamattomasta surusta seuraavasti:

”En voi itkeä äitini edessä. Itken, kun hän ei ole lähelläni.”

” Mies sanoi, älä huoli, sinulla on muita lapsia. Mutta hän ei ymmärtänyt, mitä tunnen.”

Ahdistus ja masennus olivat yleisiä biologisten äitien elämässä. Seitsemässä tutkimuksessa kerrottiin ahdistuksesta (Brodzinsky & Livingston Smith 2014, 171; Gulzar & Safdar 2023; Henney ym. 2007, 882; Krahn & Sullivan 2015, 34; Majuri ym. 2016, 199; Memarnia ym. 2015, 309). Lapiduksen ja kumppaneiden (2023) tutkimukseen osallistuneet äidit kokivat ahdistusta synnytyssairaalassa adoptiovanhempien suhteen. Biologiset äidit olisivat halunneet viettää aikaa enemmän vauvan kanssa, mutta he kokivat painetta tyydyttää adoptiovanhempien toiveita. Memarnian ja kumppaneiden (2015, 309) tutkimukseen osallistuneet äidit kokivat ahdistusta lasten muuttumisesta heille vieraisiksi ja paineesta tehdä tapaamisista erityisiä. Avoimissa adoptioissa harva yhteydenpito loi epävarmuutta ja ahdistusta. Hyvästeleminen tapaamisten jälkeen oli tuskallista. Hyvästeleminen vei äidit todellisuuden eteen, jossa heidän lapsensa vanhempana on joku muu kuin biologinen äiti. Tämä sytytti uudelleen syyllisyyden ja vihan tunteita itseään kohtaan. Äidit tunsivat myös painetta ja ahdistusta tehdä lapsen tapaamisista erityisiä ja ikimuistoisia. (Mt.). Masennusta kertoi tuntevansa seitsemän tutkimuksen biologiset äidit (Brodzinsky & Livingston Smith 2014, 171; Gulzar & Safdar 2023; Henney ym. 2007, 882; Krahn & Sullivan 2015, 34, Landers ym. 2023, 713; Lapidus ym. 2023; Majuri ym. 2016, 199). Brodzinskyn ja Livingston Smithin (2014) tutkimukseen osallistuneista äideistä ensimmäisen vuoden aikana adoptiosta koki masennusta 71 prosenttia ja ahdistusta 48 prosenttia. Tutkimushetkellä, keskimäärin 3,5 vuotta adoptiosta, masennusta kokevien osuus oli laskenut 38 prosenttiin ja ahdistusta kokevien osuus 28 prosenttiin. (Mt.)

Lapsen antaminen tai hänen menettämisensä adoptioon aiheuttaa äideille *syyllisyyttä, häpeää ja arvottomuuden kokemusta*. Syyllisyyden tunnetta kuvasivat kuuden tutkimuksen biologiset äidit

(Brodzinsky & Livingston Smith 2014, 171; Henney ym. 2007, 882; Landers ym.2023, 713; Krahn & Sullivan 2015, 41; Lapidus ym. 2023, 552; Majuri ym. 2016, 199; Memarnia ym. 2015, 306, 309). Häpeää kertoivat kokevansa kuuden tutkimuksen biologiset äidit (Geddes 2015, 825; Landers ym. 2023, 713; Lapidus ym. 2023, 552; Majuri ym. 2016, 199; McNamara 2021, 146; Memarnia ym. 2015, 307;). Syyllisyyden ja häpeän tunteeseen liittyi läheisesti myös *arvottomuuden kokemus* (Landers ym. 2023, 713) ja *viha itseä kohtaan* (Memarnia ym. 2015, 309). Memarnia ja tutkijakollegansa (2015, 307) päätyivät tulokseen, että äitien kokema syyllisyys, häpeä ja leimautuminen olivat liian musertavia, etteivät äidit kestäneet niitä kuin lyhyitä hetkiä. Muutoin äidit pakenit alkoholiin käyttöön tai - kuten eräs äiti kuvasi - tietokoneella pelaamiseen unohtaakseen tuskalliset tunteensa. (Mt.) Ensimmäisen vuoden jälkeisenä aikana adoptiosta äideistä 64 prosenttia koki syyllisyyttä. Tutkimushetkellä, keskimäärin 3,5 v. adoptiosta, äideistä 30 prosenttia koki syyllisyyttä. (Brodzinsky & Livingston Smith 2014, 171.) Majurin ja kumppaneiden (2016, 199) tutkimukseen osallistunut äiti kuvaa syyllisyyden ja häpeän murskaavaa tunnetta seuraavasti:

”Se syyllisyys. Se kattaa sen äitiyden, mutta se kattaa niin paljon muutakin. Että se kattaa koko ihmisyyden. Ja se häpeä, se oli sitä luokkaa, että siihen olisi voinut kuolla.”

Landersin ja kumppaneiden (2023, 713) tutkimuksen osallistunut äiti kertoo omasta arvottomuuden kokemuksestaan:

” Olen aina tuntenut olevani vähemmän kuin muut. Minusta on aina tuntunut, etten ole tarpeeksi hyvä, koska luovuin lapsistani. Minusta tuli vähemmän kuin muut - vähemmän kuin ihminen.”

Adoptiosta seuraa biologisille vanhemmille elämänmittainen osattomuuden kokemus oman elämän merkittävään tapahtumaan. Epäselvä äitiyden tunne liittyy äitiyden kertomiseen muille sekä siihen, kokeeko itsensä äidiksi, kun lapset eivät ole läsnä. Aineiston kuudessa tutkimuksessa (Geddas 2015, 825; Landers ym. 2023, 712; Majuri ym. 2016, 198; March 2014, 417; Memarnia 2015, 307; Morgan ym. 2019, 145) tuotiin esiin epäselvä äitiyden tunne. Marchin (2014, 417) haastattelemat äidit toivat esiin tunteen siitä, kuinka he ovat vanhempia, mutta eivät kuitenkaan vanhempia. Geddasin (2015, 825) tutkimuksessa neljä äitiä seitsemästätoista koki ristiriitaa äitiydestä. Heidän oli vaikea päättää, kertoako uusille tutuille äitiydestä vai ei. Myös Majurin ja kumppaneiden (2016, 198) tutkimukseen osallistuneet vanhemmat kokivat ulkopuolisuuden tunnetta esimerkiksi keskusteluissa, joissa käsiteltiin

synnytystä. Vanhemmat eivät halunneet paljastaa, että heilläkin oli kokemus synnytyksestä. Äitiys tuntui vieraalta myös, koska äitiyden tunteita ei ollut tai ne torjuttiin. Äidit kokivat merkittämättömyyden tunnetta vanhempana. Raskauden aikana Majurin ja kumppaneiden tutkimukseen osallistunut äiti halusi irrottaa itsensä äitiyden tunteesta: *”Sitä jotenkin suojeli itseään, että se vaan on mun sisällä se laps, mutta ei mitään tunnetta.”* (Mt. 2016, 197.) Memarnian ja kumppaneiden (2015, 307) tutkimuksessa haastateltujen äitien kokema adoptio tai huostaanotto vaikutti syvästi äitien tunteeseen äitinä. Kaikki tutkimuksen äidit näyttivät pohtivan, keitä he olivat. Yksi äideistä kuvaili tuntevansa olevan äiti, kun hän oli lasten kanssa, mutta ei silloin, kun hän oli erillään heistä. Tämä sai äidin tuntemaan hämmennystä. (Mt.) Morganin ja kumppaneiden (2019, 145) tutkimuksessa nousee esiin myös äitien *tuska* ja *sisäinen ristiriita äitiydestä*. Äidit käyvät kamppailua äitiyden käsitteen kanssa lapsen ollessa poissa. Äidit kertoivat surustaan ja *turhautumisestaan*. Äidit kertoivat, kuinka vaikeaa on, kun ei ole tietoa lapsesta ja kuitenkin on äiti:

”Miltä hän näyttää nyt? Miten hänellä menee koulussa ja...? Sinä tiedät? En haluaisi... Tiedän, että hän on nyt adoptioihmisten kanssa, enkä halua tuhota sitä. Mutta haluan vain...miten, miten hän voi? Ja miten koulussa menee? Tiedätkö kuin äiti? Ei ole niin, että etsin häntä tai mitä tahansa. Haluan vain kuulla hänestä, tiedätkö?”

Adoptio herätti *katumuksen tunteita* biologisissa äideissä (Gulzar & Safdar 2023, 363; Henney 2007, 882; Krahn & Sullivan 2015, 34; March 2014, 415). Isoäidiksi tulleet biologiset äidit, jotka olivat yhteydessä adoptoituihin lapsiinsa, kokivat yhdistelmän sekalaisia tunteita. He kokivat positiivisia tunteita yhteydestä, mutta katuivat, etteivät olleet lapsensa vanhempia. (Battalena ym. 2019, 67.) Battalenan ja kumppaneiden (2019, 67) tutkimukseen osallistunut äiti kuvailee ajatuksiaan lapsensa häissä ja miettii, millaista olisi, jos hän olisikin kasvattanut lapsensa:

”Kun he menivät naimisiin...se oli aika outoa...hänen adoptiovanhempansa olivat siellä ja minusta tuntuu, että heillä oli oikeus tehdä, mitä vanhemmat häissä tekevät. Ja minä seisoin enemmänkin taustalla, mutta siellä. Olin paikalla, mutta en voinut olla vanhempana, niin kuin olisin ollut, jos olisin kasvattanut hänet.”

Adoptio sai äideissä aikaa myös *epätoivon tunnetta* (Lapidus ym. 2023, 552; Majuri 2016, 199; Memarnia ym. 2015, 307) ja *hämmennystä* (Krahn & Sullivan 2015, 34; Landers ym. 2022, 718; Memarnia ym. 2015, 307). Adoptio aiheutti *pelkoa* vanhempien elämässä. Pelko kapeutti vanhempien elämää, sillä he välttelivät

tilanteita, joissa adoptio tulisi esiin. (Majuri ym. 2016, 201.) Yksi osallistujista kertoi pelkäävänsä, mitä hänen tyttärensä kysyy ja mitä hän vastaa, kun tytär saa jonain päivänä tietää, että hän on biologisten vanhempien tytär (Gulzar & Safdar 2023, 360). Battalenan ja kumppaneiden (2019, 66) tutkimuksen eräs isoäidiksi tullut biologinen äiti koki pelkoa roolistaan isoäitinä poikansa kanssa kokemansa konfliktin jälkeen: *”Haluaisin tavata pojanpoikaani lähitulevaisuudessa. Tämä kaikki riippuu siitä, kuinka poikani suhtautuu minuun.”*

Krahnin ja Sullivanin (2015, 34) tutkimukseen osallistuneista monet kokivat synnytyksen jälkeen *yksinäisyyttä*. Biologiset äidit kokivat yksinäisyyteen läheisesti liittyvää *tyhjyyden tunnetta* luopuessaan lapsestaan (Gulzar & Safdar 2023, 359; Majuri ym. 2016). Krahnin ja Sullivanin (2015, 34) tutkimukseen osallistunut äiti kuvasi synnytyksen jälkeistä yksinäisyyden tunnettaan seuraavasti:

”Luulen, että vahvin tunne, jonka voin yhdistää ensimmäiseen kuukauteen, on yksinäisyyden tunne. Siellä oli ehdottomasti tyhjyys, kun hän ei enää ollut siellä, ja ihmisten tapa kohdella sinua on erilainen. Raskaus on niin jännittävä ja niin onnellinen, ja kaikki ympärilläsi kysyvät sinulta kysymyksiä ja sen jälkeen kun kukaan ei todellakaan tiedä, kuinka lähestyä sinua, joten ei vain vauva ole enää kanssasi, vaan kaikki ottavat puoli askelta taaksepäin. Yleisesti ottaen olin hyvin yksinäinen.”

Krahn ja Sullivan (2015) tutkivat laadullisessa tutkimuksessaan avoimeen adoptioon lapsensa antaneiden äitien kokemuksia, surua ja kipua sekä heidän tapojaan selvitä niistä. Äidit kokivat monenlaisia tunteita. Tutkimuksessa tuli esiin viisi tunnetta, jota ei mainittu muissa aineistontutkimuksissa. Tutkimukseen osallistuneet äidit kokivat aiemmin mainittujen tunteiden lisäksi *hermostuneisuutta, järkytystä ja itseinhoa*. Avoimeen adoptioon lapsensa antaneet äidit tunsivat myös *huolta* tulevaisuudesta. He ymmärsivät, että vaikka he olivat tehneet lapselleen suunnitelmia ennen syntymää, eivät he voisi enää hallita tilannetta. Äidit kantoivat yleisesti huolta tuntemattomasta tulevaisuudesta sekä siitä, olisiko avoin adoptio kaikkia tyydyttävä. (Mt.)

Biologiset äidit kokivat myös *menetyksen tunnetta* (Gulzar & Safdar 2023, 359; Henney ym. 2007, 882), *jännitystä* (Gulzar & Safdar 2023, 359; Lapidus ym. 2023, 550), *epävarmuutta* (March 2014, 415; Memarnia ym. 2015, 309), *tuskaa* (Henney ym. 2007, 883; Morgan ym. 2019, 145) ja *turhautumista* (Gulzar & Safdar 2023, 360; Morgan ym. 2019, 145). Landersin ja kumppaneiden

(2023, 715) tutkimuksessa kerrotaan *välinpitämättömyydestä* ja Gulzarin ja Safdarin (2023, 363) tutkimuksessa *avuttomuudesta*. Gulzarin ja Safdarin (mt.) tutkimuksessa haastateltiin viittä biologista äitiä, jotka olivat antaneet lapsensa adoptioon siskolleen, veljelleen tai miehensä siskolle tai veljelleen ensimmäisen kuukauden sisällä synnytyksestä. Kaikki osallistujat kokivat *sydämensä särkyvän*. Luopuminen oli äideille vaikea päätös ja kokemuksena tuskallinen. (Mt.) Myös Henneyn ja kumppaneiden (2007, 883) tutkimuksen äidit kuvasit kipuaan sydänsurulla. Gulzarin ja Safdarin (2023, 358) tutkimukseen osallistunut äiti kuvaa sydämensä kipua seuraavanlaisesti:

”Kun annoin lapseni adoptioäidille, tunsin sydämessäni voimakasta kipua, jota en voinut kuvailla.”

Ulospäin kohdistuvat negatiiviseksi koetut tunteet

Biologiset äidit kokivat negatiivisia tunteita, jotka kohdistuivat viranomaisiin, läheisiin, omaan lapseen tai adoptiovanhempiin. Biologiset äidit, jotka joutuivat antamaan lapsensa vastentahtoisesti tai pakotettuna adoptioon tunsivat *vihaa viranomaisia tai omaisiaan kohtaan*. Neljässä tutkimuksessa (Geddes 2021, 812, 823; Landers ym. 2022, 709; March 2014,416; Memarnia ym. 2015, 305) nousi esiin biologisen äidin tuntema viha viranomaisia kohtaan. Näistä kolmessa adoptio oli ollut lastensuojelullinen toimi. Memarnian ja kumppaneiden (2015) tutkimukseen osallistui seitsemän biologista äitiä, joiden lapset oli joko adoptoitu ja/tai huostaanotettu. Tutkimuksen äidit kokivat vihan tunteita palveluita kohtaan. Kaikki osallistujat tunsivat, ettei heidän tunteitaan pidetty tärkeinä vaan ammattilaiset pitivät heidän tunteitaan merkityksettöminä. Yksi tutkimuksen äideistä kertoi *voimattomuudesta ammattilaisten hallussa olevaa valtaa vastaan*:

”...Olet tässä huoneessa, näillä ihmisillä on paljon valtaa, ja he voivat pilata elämäsi sillä tavalla [napsauttavat sormet]. Hetkessä. Kuuntelemalla muiden ihmisten todisteita, jotka tietävät todella vain pienen otoksen elämästäsi, koska he eivät tunne sinut, nämä ihmiset.” (Mt.,306)

Geddes (2021) haastatteli tutkimuksessaan 17 biologista äitiä, joiden lapset oli adoptoitu ilman äidin suostumusta. Tutkimuksen äidit kokivat *vihan, epäoikeudenmukaisuuden sekä pettymyksen tunteita* adoptioon osallistuneita ammattilaisia kohtaan (mt. 812, 823). Landersin ja kumppaneiden

(2023, 709) tutkimukseen osallistuneet biologiset äidit tunsivat vihaa ja *kaunaa* heitä kohtaan, jotka olivat olleet osallisina adoptioprosessissa. Marchin (2014, 416) tutkimuksessa nousee esiin äitien kokema viha adoptioasioita hoitavaa tahoja kohtaan. Suurin osa tutkimukseen osallistuneista ilmaisi vihaansa adoption järjestämiä auktoriteetteja, kuten sosiaalityöntekijöitä, kohtaan. Lainauksessa äiti puhuu vihastaan, joka nousi esiin hänen tavattuaan täysi-ikäinen lapsensa:

”En tajunnut kuinka paljon kaikkea oli lukittu. En tiennyt, kuinka vihainen olin. Olen raivoissani lastenapuyhdistykselle. Olen raivoissani tavasta, jolla sinua kohdeltiin. Ihan kuin olisimme vauvakoneita. Meitä ihmisinä ei kunnioitettu. Jos joku muu, minulla on edelleen paljon vihaa siitä...Kun tapasimme... tajusin, että haluan olla äiti.”

Vihaa koettiin myös läheisiä kohtaan, jotka taivuttelivat tai pakottivat biologisen äidin antamaan lapsensa adoptioon. Marchin (2014, 416–417) tutkimukseen osallistujat kokivat vihaa omia vanhempiaan kohtaan sekä lapsen biologista isää kohtaan, koska tämä oli hylännyt äidin. Gulzarin ja Safdarin (2023, 356) tutkimukseen osallistuneet äidit kertoivat, että päätös adoptiosta oli heidän miehensä tai appivanhempiansa tekemä. Biologiset äidit kokivat *ärsytystä* ja vihaa, mutta he eivät voineet ilmaista näitä tunteita. Gulzar ja Safdarin (mt., 361) tutkimukseen osallistunut äiti kertoo vihan tunteestaan päätökseen vaikuttaneita kohtaan:

”Se oli muiden päätös antaa tyttäreni pois, se saa minut ajattelemaan ”tyttäreni on taakka” tai jotain ylimääräistä, olin vihainen. Tätä ei olisi pitänyt tehdä”.

Marchin tutkimuksessa (2014, 417) tuli esiin myös *pettymys* adoptoidun aikuisen käyttäytymiseen äitiään kohtaan sekä tyytymättömyys adoptiovanhempia kohtaan siitä, miten he olivat lapsen kasvattaneet. Tutkimukseen osallistunut Donna kertoo suhteestaan aikuiseen adoptoituun biologiseen lapseensa. Hän oli pettynyt, kun lapsi ei ollut pitänyt häneen yhteyttä:

”Tajusin, että olin hänen biologinen äitinsä, mutta en ollut hänen äitinsä. Siis, kun hän puhui äidistään. Se vaivasi minua. En usko, että olin kateellinen. Mutta en vain koskaan tuntenut oloani helpoksi. Luovuin kaikista oikeuksistani häneen ja tiesin sen. Rakastin häntä. Tunsin, että hän oli minun. Mutta en tuntenut voivani kertoa sitä hänelle. Tunsin vain olevani sellainen huijari. Olin aina varuillani hänen kanssaan. En tiennyt, kuinka käyttäytyä. En voinut olla hänen äitinsä. Mikä minä olin? Joten vetäydyin hetkeksi. Olen edelleen täällä, jos hän haluaa minut, mutta en ole kuullut hänestä yli vuoteen.”

Sisäiset positiiviset tunteet

Aineiston mukaan biologisten äitien kokemat tunteet eivät olleet pelkästään negatiivisia vaan biologiset äidit kokivat myös positiivisia tunteita. Kuudessa tutkimuksessa (Clutter 2017; Henney ym. 2007, 884; Krahn & Sullivan 2015; Landers ym. 2023, 712; Majuri ym. 2016,199; March 2014, 414) äidit toivat esiin omia sisäisiä positiivisia tunteita. Landersin ja kumppaneiden (2023, 712) tutkimuksessa jotkut äidit kertoivat tunteneensa rauhaa adoptiopäätöksen tehtyään. Jotkut kertoivat kokeneensa *helpotusta ja tunsivat tehneensä oikein*. Kaksi Landerssin ja kumppaneiden (mt., 712) tutkimukseen osallistunutta äitiä kuvaa omia ajatuksiaan *rohkeudestaan ja oikein tekemisestään*:

”Olin niin nuori ja ajattelin, että voinko olla vanhempi... luulen, että adoptio saattaa olla paras tapa... en usko, että pystyn tähän... ajattelen sitä nyt ja kuinka rohkea olin, kun tein sen, etsin toimiston ja tein tämän.”

”Minusta tuntui, että tein oikein. Minusta tuntui hyvältä päätökseltä... Tein hyvää, jotta pojallani olisi hyvä koti.”

Henneyn ja kollegoidensa (2007, 884) tutkimukseen osallistuneista biologisista äideistä osa tunsi *lepoa ja varmuutta* siitä, että koki tehneensä oikein. Clutterin (2017, 347, 349) tutkimuksen biologiset äidit kokivat *iloa, rauhaa, onnellisuutta ja tyytyväisyyttä, luottamusta ja sisäistä voiman tunnetta*. Monet naiset ilmaisivat vahvan, positiivisen *ylpeyden tunteen* lapsen tuomisesta maailmaan ja lapsen sijoittamisesta adoptiovanhempien luo ja sitä kautta perheen luomiseen. Osa äideistä kuvasi oloaan sanoilla *mainio, hyvä ja onnellinen*. Biologiset äidit pohtivat, mikä olisi parasta syntymättömän lapsen kannalta. Tutkimuksen äidit olivat toivoneet ja valinneet avoimen adoption. Äidit kokivat avoimen adoption hyvänä ja kokivat enemmän positiivisia tunteita. Äidit tiesivät auttaneensa muita rakentamaan perhettä ja tulemaan vanhemmiksi. Yksi äideistä oli *tyytyväinen*, että oli valinnut elämän abortin sijaan. Osa myös kertoi kokeneensa *autuuden tunteita* synnytyksessä. (Krahn & Sullivan 2015, 34.) Majurin ja kumppaneiden (2016, 199) tutkimuksessa biologiset vanhemmat toivat esiin valinnan elämän jatkumisen puolesta. Clutterin (2017, 347) tutkimukseen osallistunut äiti kertoo onnellisuudestaan seuraavin sanoin:

”En toivoisi, sitä kenellekään, mutta olen todella onnellinen, että hän on siellä, missä hän on. Hän on onnellinen ja tyytyväinen. Hänellä on kaikki asiat, joita en pystyisi antamaan hänelle, jos yrittäisin kasvattaa häntä itse, joten tiedän, että se oli oikea valinta.”

Helputuksen ja onneen tunteet voivat joillekin äideille olla mahdollisia vasta vuosien kuluttua heidän nähdessään lapsensa täysi-ikäisinä. Marchin (2014, 414) tutkimuksen suljetun adoption kokeneet äidit kokivat helpotusta ja onnea, kun he vihdoinkin lapsensa täysi-ikäistyttyä saivat nähdä oman lapsensa. Äidit kokivat helpotusta, koska nyt he tiesivät, että heidän lapsensa voi hyvin. Tutkimuksen kaksi äitiä kokee kertoo tunteistaan saatuaan yhteyden täysi-ikäiseen lapseensa:

”Olin helpottunut. Olin pitkään toivonut hänen etsivän minua. Halusin vain tavata hänet nähdäkseni, oliko hän kunnossa.”

”Sitä on vaikea selittää. Tunteet ovat niin voimakkaita. Olet iloinen, peloissasi, surullinen... koska se on sinun pieni tyttösi ja menetit hänet...ja hän on palannut. Tuntuu kuin räjähtäisit. Soitin hänelle. Tapasimme seuraavana päivänä.”

Battalen (2017) tutki kollegoidensa kanssa biologisten äitien elämäkokemuksia yli 25 vuoden kuluttua lapsen adoptiosta. Oma adoptoitu lapsi oli itse saanut lapsen. Biologiset äidit, nyt jo isoäidit, iloitsivat lastenlapsistaan. Eräs biologinen äiti sanoi:

”Olen aina iloinen saadessani viettää aikaa heidän kanssaan.” Toinen isoäidiksi tullut biologinen äiti totesi: ”Kun hänen vaimonsa sai lapsensa hän [nauraa]...olin siitä hyvin liikuttunut, hän soitti ja kysyi neuvoa vastasyntyneen hoitoon.”

Ulospäin kohdistuvat positiiviset tunteet

Aineiston mukaan positiiviset tunteet kohdistuivat myös omaan lapseen sekä adoptiovanhempiin. Viidessä tutkimuksessa (Geddes 2015; Henney ym. 2007; Krahn & Sullivan 2015; Landers ym. 2023; March 2014, 415) mainittiin *äidin rakkaus* lastaan kohtaan. Geddesin (2015, 825) tutkimuksen mukaan adoptiopäätös ei lopettanut äitien rakkautta lastaan kohtaan. Landersin ja kumppaneiden (2023, 713) tutkimuksessa mukana olleet kaikki äidit rakastivat lastaan. Myös Henneyn ja kumppaneiden (2007, 886) haastattelema biologinen äiti kertoi samaa:

”Kun olet vanhempi, otat kaikki vanhemman vastuut, riippumatta siitä, kasvatatko lasta vai et ... rakastat lasta ehdoitta, mikä tarkoittaa, että joskus sinun on jätettävä omat halusi ja tunteesi syrjään lapsen parhaaksi.”

Landersin ja kumppaneiden (2023, 713) tutkimukseen osallistunut äiti kuvaa biologisen äidin rakkautta lastaan kohtaan, jota ei edes tunne:

”En tunne sinua, mutta rakastan sinua silti, koska synnytin sinut, kannoin sinua, minulla on aina ollut rakkaus sinua kohtaan.”

Lapsen näkeminen vuosien jälkeen herätti monenlaisia tunteita biologisessa äidissä. Marcin (2014, 415) tutkimuksessa äidit tapasivat lapsensa heidän täysi-ikäistyttyään. Lapsen yhteydenotto ja hänen tapaamisensa aiheutti voimakkaita tunnekokemuksia, niin iloa, surua ja ikävää kuin pelkoa. Tutkimukseen osallistunut äiti kuvaa tunteiden myllerrystä ja rakkauttaan seuraavasti:

”Kun tapasimme, en voinut uskoa sitä. Täällä oli muukalainen, jota en tuntenut...jonka kanssa kävin muutaman kirjeen kirjeenvaihdon ja puhelinkeskustelun... nyt hän seisoi siinä... ja hän oli minun poikani. Kaikki rakkaus, jonka olin pidättänyt kaikki ne vuodet, tuli pintaan. Ylivoimainen, tulviva, kuin hurrikaanin valtavat aallot.” (March 2014, 415.)

Krahnin ja Sullivanin (2015, 36) tutkimukseen osallistuneet äidit kokivat onnellisuutta avoimen adoptiosuhteen kehittymisestä, *iloa lapsen kasvamisesta ja ylpeyttä lapsesta*. Biologiset äidit kertoivat, että lapsen kehityksen ja onnen näkeminen tuotti heille iloa. Jotkut kuvasivat sitä suurimmaksi ilokseen. Jotkut äideistä kuvailivat lapsen saamista parhaaksi kokemuksekseen tähän mennessä. He kertoivat, kuinka kokemus muutti heidän elämänsä ja kuinka se edelleen määrittelee sitä. Krahnin ja Sullivanin (2015, 36) tutkimukseen osallistunut Jenna kuvailee onneaan ja *ylpeyttään*:

”Olen onnellinen - toisinaan surullinen. Kaipaen häntä, mutta olen ylpeä siitä, että hänellä on ihanat vanhemmat. Ajoittain kaipaan ajatusta siitä, että hän olisi elämässäni päivittäin, mutta olen innoissani hänen elämästään.” (Jenna)

Gulzarin ja Safdarin (2023, 357) Pakistanissa tehdyssä tutkimuksessa biologiset äidit antoivat lapsensa adoptioon sukulaisille, jotka kärsivät lapsettomuudesta. Biologiset äidit kokivat *myötätuntoa ja empatiaa* lapsettomia sukulaisia kohtaan, mikä auttoi heitä luovuttamaan lapsensa pois.

6 BIOLOGISIA ÄITEJÄ TUKEVAT ELEMENTIT

Biologiset äidit saavat tukea tunteidensa käsittelyyn ja elämässä selviytymiseen eri tahoilta. Aineiston perusteella biologisia äitejä tukee yhteys lapseen, ulkopuolelta tuleva tuki sekä oman elämän elementit. Alla oleva kuvio (Kuvio 2.) kuvaa tiivistetysti biologisten äitien saamaa tukea.

Kuvio 2. Biologisten äitien saama tuki.

Yhteys lapseen

Aineiston perusteella adoption jonkinasteinen avoimuus ja yhteys lapseen helpotti biologisten äitien surua ja adoptiosta selviytymisessä. Adoption avoimuuden positiivinen vaikutus tuli esiin kahdeksassa tutkimuksessa (Aguiniga ym. 2024; Brodzinsky & Livingston Smith 2014; Clutter 2017; Henney ym. 2007; Krahn ja Sullivan 2015; Lapidus 2023; Madden ym. 2018; Memarnia ym. 2015, 308). Äitejä tuki niin yhteys omaan lapseen kuin yhteys adoptioperheeseen. Neljän tutkimuksen mukaan (Aguiniga ym. 2024, 67; Brodzinskyn & Livingston Smith 2014; Henney ym. 2007, 885; Madden ym. 2018, 176) adoption avoimuus lisäsi biologisten äitien tyytyväisyyttä adoptioon. Aguiniga ja tutkijakollegansa (2024,

67) päätyivät tulokseen, että äidit, jotka pitivät yhteyttä lapseensa, olivat huomattavasti tyytyväisempi luopumispäätökseen kuin ne, joilla kontakti oli ollut, mutta se oli päättynyt tai ne, jotka eivät olleet koskaan olleet yhteydessä lapseensa. Myös Maddenin ja tutkijatoverinsa (2018, 176) mukaan yhteys lapseen lisäsi äitien tyytyväisyyttä adoptioon. Brodzinskyn ja Livingston Smithin (2014) tutkimuksen avoimen adoption biologiset äidit olivat enemmän tyytyväisiä adoptiojärjestelyihin kuin vähemmän avoimissa adoptioissa. Säännölliseen jatkuvaan kontaktiin osallistuvat äidit olivat tyytyväisempiä adoptiojärjestelyihin kuin kaikki muut ryhmät. Vähiten tyytyväisiä olivat naiset, joiden aikaisempi yhteydenpito oli päättynyt tai suljetussa adoptiossa. (Mt.) Henneyn ja kumppanien (2007, 886) mukaan avoimuus adoptiossa hyödyttää joitakin äitejä, mutta yhden tyyppinen avoimuus ei sovi kaikille. Surun ja menetyksen suhteen oikea määrä avoimuutta voi muuttua riippuen henkilön elämänvaiheesta tai tilanteesta. Tyytyväisyys avoimeen adoptioon voi mahdollisesti lisätä positiivisia tunteita adoptiosta kokonaisuutena, mikä lieventää surureaktioita. On myös mahdollista, että biologiset äidit, jotka kokivat edelleen pitkittynyttä surua, eivät olisi olleet tyytyväisiä mihinkään avoimuuden tasoon adoptiossa. (Mt.) Henneyn ja kumppaneiden tutkimukseen (2007, 884) osallistunut äiti kuvaa, kuinka avoimen adoption kautta hänen lapsensa on edelleen osa hänen elämäänsä:

”Se oli henkisesti vaikeaa. Nyt on varmaan hassua sanoa tämä, mutta on kuin minun ei olisi koskaan tarvinnut tehdä sitä. Koska hän on nyt osa elämääni. Nyt minusta tuntuu, että olen luopunut jollain tapaa, mutta silti olen saanut sen nyt takaisin.”

Avoin adoptio auttaa biologisia äitejä selviytymään surusta ja menetyksestä. Biologiset äidit pitävät avointa adoptiota parempana ratkaisuna kuin suljettua adoptiota. Avoin adoptio teki adoptiosta helpompaa ja miellyttävämpää. Avoimuus pehmensi ja vähensi surua. (Krahn & Sullivan 2015, 40.) Tiedon jakaminen ja yhteydenpito perheiden välillä lisäsi biologisten äitien emotionaalista terveyttä adoption ensimmäisen vuoden aikana. Ensimmäisen vuoden emotionaalisen terveyden osalta naiset, jotka olivat jatkuvasti yhteydessä adoptioperheeseen, pitivät itseään emotionaalisesti terveempänä kuin ne, joiden kontakti oli päättynyt. (Brodzinsky & Livingston Smith 2014, 176.) Biologisille äideille oli tärkeä tietää, että heidän lapsensa voi hyvin ja on onnellinen elämässään. Tämän tietäminen toi heille lohtua ja rauhaa ja auttoi heitä sopeutumisessa ja surussa. Lapsen onnen ja kehityksen näkeminen auttoi biologisia äitejä elämään täyttä elämää ja menemään elämässään eteenpäin. (Krahn & Sullivan 2015, 40.) Lapiduksen ja kumppaneiden (2023) tutkimuksessa 76

prosentilla biologisista äideistä oli jonkinlainen yhteys lapseen. Biologiset äidit, joilla oli positiivinen ja toistuva yhteys lapseen, kokivat sen auttavan heitä tunnekokemuksissaan.

Äidit tapasivat lapsiaan kasvokkain tai pitivät yhteyttä puheluiden, tekstiviestien, face-time-puheluiden, sähköpostien, korttien, valokuvien, lahjojen ja muiden yhteydenottojen kautta (Clutter 2017, 347; Krahn & Sullivan 2015, 37). Osa äideistä oli postilaatikkokontaktissa lapsensa kanssa (Memarnia ym. 2015, 309). Tapaamiset mahdollistivat omaan lapseen tutustumisen. Säännölliset tapaamiset tarjosivat äideille mahdollisuuden nähdä lapsessa vivahteita omasta itsestään. (Clutter 2017, 347.) Äidit kertoivat, että lasten kuvien katselu auttoi heitä heidän surussaan (Krahn & Sullivan 2015, 37). Yhteydenpitoa lapseen pidettiin tärkeänä. Yhteys oli tapa pitää kiinni vanhemmuuden roolista. Yhteyden kautta biologiset äidit saivat tietoa lapsesta ja pystyivät jatkamaan suhdetta lapsensa kanssa. (Memarnia ym. 2015, 308.) Memarnian ja kumppaneiden (2015) tutkimuksen äiti kuvaa, kuinka hän saa tietoa lapsestaan:

”Saan valokuvia, jotta saan nähdä, kuinka hän kasvaa ja he kertovat paljon yksityiskohtia siitä, mistä hän pitää, kuinka hän voi koulussa, mitä hän on tehnyt ystäviensä kanssa... mikä on todella mukavaa, koska sitten tuntuu, että olen edelleen... olen edelleen osa hänen elämänsä. Ja sitten, jos ja kun hän päättää palata, meidän ei tarvitse aloittaa tyhjästä, se on kuin tunnemme jo toisemme.”

Suljetun adoption kokeneet odottivat lapsensa täysi-ikäistymistä ja yhteyden saamista lapsensa (March 2014, 414, 415). Yhteyden saaminen omaan lapseen merkitsi tilaisuutta tunteiden jatkokäsittelylle (Lapidus ym. 2023, 551). Erään biologisen äidin lapsi oli nimennyt lapsensa oman biologisen äitinsä mukaan. Biologinen äiti vastasi uutiseen kertomalla lapselleen: *”Minusta tuntuu, että olet antanut minulle anteeksi, että annoin sinut adoptioon.”*(Mt.) McNamaran ja kumppaneiden (2021, 149) tutkimuksen äideille heidän nyt aikuisen lapsensa yhdistämisprosessi sisälsi sekä tappioita että voittoja. Neljä viidestä osallistujasta ylläpitää positiivista ja suhteellisen vakaata suhdetta adoptoituun lapseensa. Monille lapsen tapaaminen toi muutoksen tunteiden tukahduttamisesta niiden itsenäisempään käsittelyyn sekä ennen tapaamista että sen jälkeen. Kaikki äidit kuvailivat lapsensa tapaamista positiiviseksi kokemukseksi lopputuloksesta riippumatta. (Mt., 147) Yksi näistä äideistä kuvaa kohtaamista seuraavasti:

”Tärisin kuin lehti ja seuraavaksi näin hänen tulevan minua kohti iso, iso hymy kasvoilla. Ja se muisto jää mieleeni ikuisesti. Vaikka kaikki elämässä kaikki kaatuisi, tämä hetki jäisi. Se oli elämäni hienoin hetki.”

Marchin (2014, 414) tutkimukseen osallistuneet biologiset äidit tapasivat lapsensa vasta heidän aikuistuttuaan. Tasapainoilua oli siinä, millaiseksi suhde muodostuu. 15 prosentilla suhde katkesi, 9,2 prosentilla oli satunnainen suhde, säännölliset kontaktit oli 52 prosentilla tutkimuksen äideistä ja 2,6 prosentilla äideistä adoptoitu lapsi oli aikuisena kuin oma lapsi. Kontakti lapseen antoi biologisille äideille mahdollisuuden surra lapsen adoptiota ja sisällyttää menetys osaksi jokapäiväistä elämää. Lapiduksen ja kumppaneiden (2023) tutkimuksen äiti kuvaa lapsen ja hänen kohtaamistaan synnytyssairaalassa vuosien päästä adoptiosta:

”Kun [syntynyt lapsi] ja minä tapasimme, menimme takaisin sairaalaan, ja mielestäni se oli eräänlainen asian päätös minulle. Sairaala päästi meidät siihen huoneeseen, jossa hän syntyi... sitten pystyin lähtemään sairaalasta [syntyneen lapsen] kanssa. Ja se todella auttoi minua sulkemaan asian.” (Ikä haastatteluhetkellä 67, sijoitus 48 vuotta aiemmin)

Ulkoapäin tuleva tuki

Neljässä tutkimuksessa (Brodzinsky & Livingston Smith 2014, 176; Clutter 2017, 347; Krahn & Sullivan 2015, 37–38; Lapidus ym. 2023, 553) mainittiin adoptioperheen merkitys biologisten äitien tukena. Lapiduksen ja kumppaneiden (2023, 553) mukaan johdonmukainen avoimuus biologisten äitien ja adoptioperheiden - mukaan lukien adoptoitu lapsi - välillä edisti tyytyväisyyttä ja vähensi intensiivistä surua. Brodzinskyn ja Livingston Smithin (2014, 176) tutkimuksessa biologisten äitien yksi yleisimmistä tuen muodoista oli adoptioperheen tuki. Ensimmäisen vuoden aikana adoptiosta 47 prosenttia biologisista äideistä mainitsi adoptioperheen tuen tärkeäksi ja tutkimushetkellä (keskimäärin 3,5 v. adoptiosta) adoptioperheen tuen mainitsi tärkeäksi 27 prosenttia biologisista äideistä. Clutterin (2017, 347) tutkimuksessa adoptioperhettä pidettiin tärkeänä tukena biologisten äitien elämässä. Yksi äideistä kertoi, että hänellä on hyvä yhteys adoptioäitiin ja adoptiovanhemmat ovat hänen hyviä ystäviään. Biologiset äidit kokivat positiivisena huomiona, että heidän lapsensa ja adoptiovanhemmat rakastavat toisiaan. (Mt.) Krahnin ja Sullivanin (2015, 38) tutkimuksen useimmat biologiset äidit pitivät suhdetta

adoptiovanhempiin tukena surusta ja menetyksestä selviämässä. Biologiset äidit kuvasivat adoptiovanhempia ystäviksi, suurperheeksi, erittäin ystävällisiksi ja erittäin hyviksi ihmisiksi, mahtaviksi, etäiseksi perheeksi ja suureksi tueksi. Äidit puhuivat adoptioperheestä vastavuoroisuuden lahjana, josta heidän lapsensa hyötyisi. Yhteys adoptiovanhempiin oli merkittävä. Tutkimuksessa tuli esiin myös päinvastainen vaikutus, kun yhteys adoptioperheeseen ei toiminutkaan. Eräs biologinen äiti koki suhteen adoptioperheeseen jäykkänä ja koki hylkäämisen tunnetta, mikä on vaikeuttanut hänen suruprosessiaan. (Mt.) Krahnin ja Sullivanin (mt., 37) tutkimukseen osallistunut äiti kuvaa adoptioperheen tukea seuraavanlaisesti:

”Suhde adoptiovanhempien kanssa auttoi. Niiden näkeminen ja hänen näkeminen heidän kanssaan heidän kotonaan on aina lohdutuksen lähde, sillä se ylitti odotukseni, joten se auttoi minua selviytymään surusta.”

Adoptiojärjestöjen tai muun tahon tarjoama tuki, neuvonta, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja terapiapalvelut toivat apua äideille kuuden tutkimuksen mukaan (Brodzinskyn ja Livingstonin 2014; Clutter 2017; Krahnin & Sullivanin 2015; Lapidus 2023; McNamara 2021; Morgan ym 2019). Terveysten- ja sosiaalihuollon ammattilaisilla oli merkitys äideille adoptioprosessin eri vaiheissa. Emotionaalinen tuki mahdollisti biologisille äideille positiivisen synnytyskokemuksen (Lapidus ym. 2023, 550). Myös McNamaran ja kumppaneiden (2021, 144) tutkimuksessa nousi esiin sairaalakokemukset. Hoitajien antama tuki ja empatia auttoivat äitejä surukokemuksen käsittelyssä, kun taas lääkäreiden ja hoitajien huono kohtelu pahensi äitien emotionaalista oloa. Yksi äiti kertoi, että muistot poikansa kanssa vietetystä ajasta sairaalassa olivat olennainen osa hänen selviytymisessään menetyksen tuskasta seuraavina vuosina. Äidin mukaan hoitajat olivat tässä merkittävässä asemassa. Äiti kertoo sairaalakokemuksestaan seuraavasti:

”...hoitajat olivat rohkaisevia. He sanoivat, että älä pelkää puhua hänelle nyt ja tiedät sen. Ja he olivat loistavia. Kuten vauvojen tehohoidossa olevat sairaanhoitajat ovat vain upeita, ja sinä voit kertoa, että he rakastavat vauvoja kuten tiedät. Se oli ihanaa.”

Tukea antavien ohjaajien tuomitsematon asenne ja äitien hyväksyminen sellaisena kuin he ovat auttoi äitejä. Äitejä auttoi traumaattisista tapahtumista puhuminen ohjaajan kanssa. Äidit pystyivät tunnistamaan olosuhteiden vaikutuksen ja näkemään ohjaajien antaman tuen avulla, että kaikki vastuu tapahtuneesta ei ollut äidin yksin kannettavana. Tuki antoi ehkä ensimmäisen kerran

mahdollisuuden äideille purkaa asiaa ulos itsestään. Ohjaajien ymmärrys ja lämpö äitejä kohtaan auttoi äitejä. (Morgan ym. 2019, 242–144.) Eräs tutkimukseen osallistunut äiti kuvaa ohjaajan tarjoamaa empaattista tukea seuraavasti:

”Kun kävelet pois osastolta ja sinulla on laukut ja sinulla ei ole vauvaa, eikö? Mitä sitten haluat nähdä edessäsi? Joku, joka tarjoaa sinulle kättä ja sanoo. ”Tule kaikki järjestyä [kyyneliä]. Koska hän tekee sen minulle, sen [neuvoja] teki minulle [itki].”

Biologiset äidit, joilla oli virallisen tahon apua saatavilla, olivat tyytyväisempiä adoptiopäätökseen. Äidit kokivat tiedon saamisen oleellisena osana sopeutumisessa. Lapiduksen ja kumppaneiden (2023) tutkimuksessa 63 prosenttia äideistä ilmoitti saaneensa tukea adoptio toimiston kautta. Biologiset äidit kokivat, että he saivat turvallisessa tilassa käsitellä surun ja menetyksen tunteita. Jotkut kuitenkin olivat kokeneet, että tuki oli ollut enemmän haitallista kuin hyödyllistä. Tällaisissa tapauksissa äidit eivät olleet kokeneet luottamusta työntekijään. (Mt.) Morganin ja kumppaneiden (2019, 146) mukaan sosiaalityöntekijöillä on keskeinen rooli biologisten äitien opastuksessa ja ohjauksessa tuen piiriin. Neuvonnan tarjoaminen adoptioprosessin eri vaiheissa on tärkeää. Clutterin (2017, 348) mukaan biologisille äideille terapeutin tuki oli välttämätöntä. Adoptio toimiston ja neuvonnan vaikutus auttoi äitejä jatkamaan kasvuaan. Brodzinskyn ja Livingstonin (2014, 172) tutkimuksessa biologisista äideistä 51 prosenttia mainitsi saavansa henkistä tukea, 29 prosenttia terveydenhuollon tukea ja 27 prosenttia tukea sosiaalityöntekijältä tai mielenterveyshuollon työntekijöiltä.

Suljetun adoption kokeneet äidit saivat apua terapiasta. Terapia auttoi äitejä tekemään heidän tuskansa tunnustetuksi suruksi ja antoi heille tilaa ilmaista suruaan. Tuen hakeminen adoptioverkostoista ja yhteyksien luominen siirsi äidit passiivisesta aktiiviseen ja edisti äitien vallan tunteita järjestelmää kohtaan. Osallistujat korostivat, että turvallinen paikka, jossa he voivat saada empatiaa ja vahvistusta auttaa heitä normalisoimaan heidän tunteitaan ja vähentämään eristyneisyyden tunnetta. (McNamara ym. 2021, 150.) McNamara ja tutkijatoverinsa (mt.) haastattelivat tutkimuksessaan kuutta irlantilaisista äitiä, jotka olivat menettäneet lapsensa suljetun adoption kautta. Äidit olivat kokeneet häpeää, ahdistusta ja tuskallisia tunteita, mutta pyrkivät tukahduttamaan tunteensa dissosiaation, ajatusten tukahduttamisen ja muistojen tukahduttamisen kautta. Meave kuvaa tiedostamatonta selviytymisprosessia dissosioitumisen kautta:

”Elämästä en tiennyt hirveään paljon. Olisin halunnut kuolla, mutta en tiennyt miten. Joten en vain ollut paikalla. En vain ollut paikalla. Kaikki tapahtui jollekin toiselle.”

Vuosien jälkeen tutkimukseen osallistuneet saivat psykiatrista tukea tai neuvontaa, mikä teki heidän tuskastaan surun tunnustetun muodon ja antoi heille tilaa ilmaista suruaan. Tutkimukseen osallistunut äiti kuvaa, kuinka hän saa surulleen muodon:

”Hän nimesi sen. Hän sanoo: ”Olet ollut surullinen.” Luulin, että jonkun on kuoltava, jotta voit olla surullinen. En ymmärtänyt sitä ennen kuin hän sanoi sen. Tuntui kuin joku olisi nostonut tonnin minusta. Muistin vain itkeväni, koska en tiennyt. En vain tiennyt mikä se oli.” (McNamara 2021, 145).

Myös vertaistuella oli merkitys sopeutumisessa. Jokainen biologinen äiti, joka osallistui vertaistukiryhmään, piti kokemustaan positiivisena. Biologisten äitien Facebook-ryhmät, kirjan kirjoittaminen, adoptiotutkimukseen osallistuminen ja adoptiosäätiön kokoontumiset mainittiin äitejä tukevin asioina. (Lapidus ym. 2023, 552.)

Kahdessa tutkimuksessa (Brodzinsky & Livingston Smith 2014, 173; Krahn & Sullivan 2015, 36) tuen muodoksi mainittiin läheiset ihmiset. Perheen ja ystävien tuki auttoi biologisia äitejä sopeutumaan ja selviytymään adoptioon liittyvistä jatkuvista tunteista. Avuksi mainittiin ystävät, enimmäkseen äidit, jotkut isät, tuleva aviomies, uusi poikaystävä, sisarukset, tädit ja muut biologiset äidit tai lapsen biologinen isä. (Krahn & Sullivan 2015, 36.) Brodzinskyn ja Livingston Smithin (2014, 173) tutkimuksessa ensimmäisen vuoden aikana tärkeimpiä tukia olivat 47 prosentilla perhe ja 53 prosentilla ystävien tuki. Keskimäärin 3,5 v. adoptiosta ystävät olivat tärkeä tuki 47 prosentilla biologisista äideistä ja/tai kumppani 37 prosentilla. Majurin ja kumppaneiden (2014) tutkimuksessa tuli esille, että biologiset vanhemmat saattoivat myös joutua läheisten ihmistensä hylkäämiksi, jolloin he jäivät vaille mahdollisuudesta jutella läheisten ihmisten kanssa tapahtuneesta.

Tuen löytäminen oman elämän elementeistä

Aineiston mukaan omien ajatusten muokkaaminen ja elämäntapahtumat toivat helpotusta biologisten äitien surukokemuksille. Biologinen vanhempi loi itselleen selviytymistä edistäviä mekanismeja ja hyväksyi adoption osaksi omaa elämäänsä. Omien voimavarojen löytymisen seurauksena luopumisesta aiheutuva kipu helpotti ja vanhempi pystyi kontrolloimaan tunteitaan esimerkiksi tilanteissa, jotka olivat aiemmin olleet haavoittavia, esimerkiksi äitienpäivä. (Majuri ym. 2016, 199.) Kokemus siitä, että on tehnyt oikein toi helpotuksen tunteen biologille äidille (Landers ym. 2023, 716). Gulzarin ja Safdarin (2023, 361) tutkimuksen mukaan äitejä helpotti oman ajatusmaailman muokkaaminen ajatteleamalla, että adoptioäiti rakastaa ja välittää lapsesta ja äidillä on mahdollisuus tavata lastaan. Ajatus, että minulla on muita lapsia, helpotti biologisia äitejä. (Mt.) Surua helpotti myös elämän eteenpäin meneminen ja uudet tapahtumat, kuten avioliitto ja seuraavan lapsen synnytys (Henney ym. 2007, 886). Henneyn ja kumppaneiden (mt., 882) tutkimukseen osallistunut äiti kuvaa eteenpäin menemistä seuraavasti:

”Kun menin naimisiin mieheni kanssa, minusta tuntui ja tunnen edelleenkin, että minulle annettiin toinen mahdollisuus onneen. Minulle on nyt annettu mahdollisuus perustaa oma perhe.” Kun hänen ensimmäinen poikansa, jolle hän sai olla vanhempi pantiin hänen syliinsä sairaalassa, hän tunsi:”Kukaan ei voi viedä sinua pois minulta. Tällä kertaa olet minun.”

Majurin ja kumppaneiden (2016, 199) sekä Gulzarin ja Safdarin (2023, 363) tutkimuksen mukaan töiden tekeminen auttoi biologisia äitejä sopeutumisessa. Brodzinskyn ja Livingstonin (2014, 174) mukaan biologiset äidit, joilla oli korkeampi koulutus, olivat tutkimushetkellä henkisesti terveempiä. Maddenin ja kumppaneiden (2018, 176) tutkimuksen mukaan kokopäivätoissa olevat äidit olivat tyytyväisempiä adoptiopäätökseen kuin muunlaisessa työsuhteessa olevat äidit. Mutta mitä koulutetumpi ja paremmin tienaava äiti oli, sitä tyytymättömämpi hän oli adoptiopäätökseen. Tyytyväisyyttä ei pidä kuitenkaan sekoittaa suruun ja menetyksen tunteisiin. (Mt.)

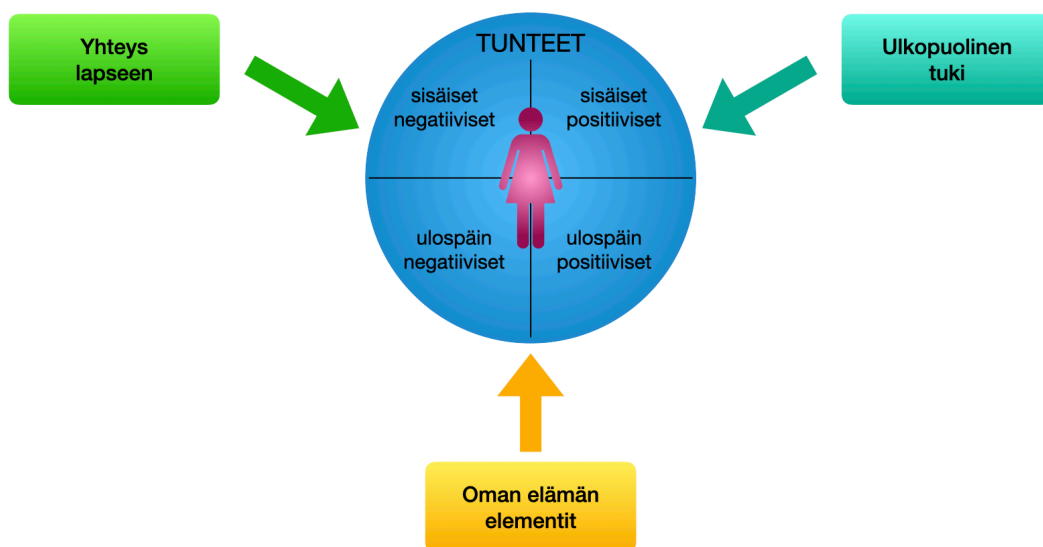
Geddes (2022) tutki, millaisia muistoesineitä biologisilla äideillä oli lapsista. Biologisilla äideillä oli muistolaatikoita lapsesta, lapsesta muistuttavia esineitä, raskauden aikaisia muistoja, kuten ultraäänikuvia tai raskaustesti. Biologiset äidit säilyttivät itsellään myös adoptiovanhempien luovuttamia esineitä. Äidit silittelivät ja haistelivat esineitä. Yksi äiti kertoi nukkuvansa lapsen

sängyssä tunteakseen olevansa lastaan lähellä. Esineet toimivat äitien muistin apuna ja todisteena lapsen olemassaolosta ja vastaajien asemasta äitinä. Esineet näyttivät myös auttavan vastaajia muistamaan lastensa fyysistä olemusta. (Mt. 817–825.) Myös Morganin ja kumppaneiden (2019, 145) tutkimuksen äiti kertoo: ”*Minulla on edelleen hänen peittonsa, hänen tuoksunsa.*”

Alaskan intiaaniäidit ja Pakistanin muslimiäidit saivat apua uskonnosta ja omasta kulttuuristaan. Osallistujat kääntyivät uskonnon puoleen selviytyäkseen stressistä. Suurin osa osallistujista käytti uskonnollisia tapoja selviytymisessä. Eräs äiti kertoo: ”*Vähentääkseni näitä vaikeita tunteita rukoilen Allahia.*” (Gulzar & Safdar 2023, 362.) Landerssin ja kumppaneiden (2023, 713) tutkimuksen äidit kertovat rukoilevansa lastensa puolesta: ”*Minulla oli tapana rukoilla, että hän on kunnossa, missä tahansa hän on.*” ”*Olen rukoillut puolestasi, olen aina itkenyt puolestasi... tiesin aina, että lopulta löytäisin sinut.*” Landersin tutkimuksen (2023) biologiset intiaaniäidit saivat tukea myös omasta kulttuuristaan ja sen henkisydestä sekä heidän oman kulttuurinsa biologisten äitien kokoontumisista. ”*Alkuperäinen henkisytemme on se, että tiedätte, että kaikella on syynsä.*” (Mt., 717.)

7 YHTEENVETO JA POHDINTA

Tutkielmani tarkoituksena oli selvittää, millaisia tunteita biologiset lapsensa adoptioon antaneet äidit kokevat ja mistä biologiset äidit saavat tukea elämäänsä. Tutkielmani tulosten perusteella lapsensa adoptioon luovuttaneet tai lastensuojelullisista syistä lapsensa adoptioon menettäneet biologiset äidit elävät monenlaisten, osittain ristiriitaistenkin tunteiden keskellä. Biologisten äitien negatiivisesti koetut tunteet vähenevät ajan myötä, mutta jatkuvat useilla läpi elämän. Toivon, että pro gradu -tutkielmani myötä tietoisuus biologisista äideistä ja heidän tunnetaakastaan kasvaa ja sosiaali-alan ammattilaiset näkevät ja ymmärtävät biologisten äitien kokemuksia. Adoptiotapahtuma voi kuormittaa biologisia äitejä vielä vuosien tai vuosikymmenien jälkeen - synnytetty lapsi ei unohdu. Siksi biologiset äidit tarvitsevat tukea elämän eri vaiheissa. Tutkielmani tulosten perusteella biologisia äidit saavat tukea adoption avoimuudesta, ulkopuolisen tuen kautta ja oman elämän elementeistä. Tässä luvussa tarkastelen tutkielmani tuloksia sekä pohdin, miten Suomessa biologisten äitien tunteet otetaan huomioon ja miten tulosten perusteella äitejä tukevat elementit toteutuvat Suomessa. Alla olevasta kuviossa (Kuvio 3.) kuvaan tiivistetystä tutkielmani tulokset: biologisten äitien kokemat tunteet ja heidän saamansa tuen.

Kuvio 3. Biologisten äitien tunteet ja biologisia äitejä tukevat elementit.

Tutkielman aineisto oli pääosin Yhdysvalloista, Kanadasta ja Iso-Britanniasta. Näiden lisäksi oli yksittäiset tutkimukset Irlannista, Suomesta ja Pakistanista. Tulokset osoittavat, että biologisten äitien kokemat tunteet ovat hyvin samankaltaiset eri puolilla maailmaa. Pakistanissa adoptiosysteemi on hyvin erilainen kuin länsimaissa, sillä islamin uskoon pohjautuva laki ei tunnista adoptiota. Kuitenkin käytännössä Pakistanissa annetaan lapsia adoptioon. Äitien suru Pakistanissa ja länsimaissa on hyvin samanlaista. Niin länsimaissa kuin Pakistanissa biologiset äidit joutuvat kokemaan tunnustamatonta surua. Heidän lähiympäristönsä ei tunnusta äidin menetystä ja surua ja äiti joutuu peittelemään surunsa ja kaipauksensa.

Tulosten mukaan biologiset äidit kokevat eniten sisäisiä negatiivisia tunteita. Tulokset ovat yhteneviä aiempien tutkimustulosten kanssa. Varilo (2015, 291) Tervonen-Arnkil (2013, 23) sekä Coleman ja Garratt (2016, 144) ovat tutkimuksissaan todenneet, että biologiset äidit kokevat menetyksen tunteita, kaipausta, syyllisyyttä, häpeää, epäonnistumisen ja haavoittuvuuden tunteita. Tutkielmani tuloksista esiin nousi epäselvä ja tunnustamaton suru. Kaikki biologiset eivät eivät ole aina voineet jättää selkeitä jäähyväisiä lapselle tai pidellä häntä sylissä ennen lapsen luovuttamista pois. Yhteisö ja yhteiskunta eivät myöskään tunnusta ja ymmärrä biologisen äidin surua, minkä vuoksi äidit eivät voi osoittaa suruaan. Suru jää tunnustamatta ja suruprosessi jää keskeneräiseksi. Myös Coleman ja Garratt (2016, 144), Robinson (2002, 58), sekä Siverns ja Morgan (2021, 222) ovat tutkimuksiin todenneet, että biologiset äidit kokevat, etteivät he voi näyttää suruaan, koska se on itse aiheutettua tai että heidän pitäisi nähdä tilanne positiivisena, koska he toimivat lapsen edun mukaisesti. Suru paranee ajan myötä, mutta tunnustamaton suru voimistuu ajan myötä, koska suruprosessi ei pääse etenemään.

Tunnistamattoman surun kohdalla jäin pohtimaan, kuinka hyvin Suomessa ymmärretään, millainen kriisi vauvan jättäminen on. Analyysissani mukana olleessa suomalaisessa tutkimuksessa (Majuri ym. 2016b) yksi äideistä kertoi, että hän oli valinnut synnytyksen sektiossa eikä ollut kohdannut lastaan lainkaan. Coleman ja Garratt (2016, 144) näkevät, että suruprosessi voi alkaa, jos biologisella äidillä on mahdollisuus pitää lastaan sylissään, selittää syyt adoptioon ja ilmaista toiveensa lapsen tulevaisuuden suhteen. Tutkielmassani mukana olleen McNamaran ja kumppaneiden (2021, 144) tutkimuksen mukaan hoitajien antama hyväksyntä ja kannustaminen vauvan pitämiseen, loivat äidille positiivisia muistoja, mitkä kantoivat äitiä myöhemmin. Majurin ja kumppaneiden (2016a) mukaan biologisen äidin ja lapsen kohtaaminen ei toteudu suomalaisissa

sairaaloissa toivotulla tavalla. Ammatillaiset eivät tue biologisia äitejä vauvan hoitamisessa ja näkemisessä. (Mt.) Suomessa kriisien ymmärtäminen ja kriisityö on kehittynyt viime vuosikymmeninä merkittävästi. Puhumattomaa kansaa on opetettu puhumaan ja käsittelemään tunteitaan. Mutta näyttää siltä, että ymmärrys vaikeiden asioiden käsittelystä ei yllä adoptioon saakka. Biologisia äitejä ei auta unohtaminen vaan vauvan kohtaaminen ja hyvästeleminen sekä surun käsitteleminen. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten tietoisuutta adoption aiheuttamista tunnekokemuksista tulisi kasvattaa, jotta he voisivat ja jakaa tietoisuutta biologisille äideille. Sillä myös Huovisen ja Ristasen (2020) käytäntötutkimusraportin mukaan sosiaalityöntekijät kokivat, että vanhemmat halusivat suojella itseään tunteiden pitkittämiseltä, eivätkä siksi olleet valmiita avoimeen adoptioon. Ammattilaisten tulisi yhä selkeämmin kertoa biologisille äideille surusta ja sen kohtaamisesta ja käsittelystä.

Aineiston mukaan yhteys lapseen toi apua biologisten äitien suruun. Adoption avoimuus mahdollisti osalle biologisista äideistä yhteydenpidon lapseen. Yhteyttä lapseen pidettiin tärkeänä ja se oli biologisille äideille tapa pitää kiinni vanhemmuudestaan. Tutkielmani tulos on yhteneväinen Colemanin ja Garrantin (2016, 144) tutkimuksen kanssa, missä he ovat todenneet, että biologiset äidit, joilla on yhteys adoptoituun lapseensa ovat tyytyväisempiä adoptioon kuin he, joilla yhteyttä ei ole. Tietojen saaminen lapsesta näyttää vähentävän biologisten äitien syyllisyyttä ja pelkoja lapsen hyvinvoinnista. (Mt.) Suomessa avoin adoptio on lain puolesta mahdollinen. Adoptiolaki tukee adoptiolapsen tiedonsaantia (AdL 22/2012, 93§). Päivi Partasen lisensiaattitutkimuksen (2014) mukaan suomalaiset adoptoidut kokivat kuitenkin vuorovaikutuksellisen avoimuuden vähäisenä. Myös Helsingin yliopiston sosiaalityön opiskelijoiden (Huovinen & Ristanen 2020) käytäntötutkimusraportin mukaan biologisten äitien ja adoptioperheiden yhteys on niukkaa. Mielestäni Suomessa olisi syytä tehdä tutkimusta avoimen adoption toteutumisesta ja avoimen adoption vaikutuksista. Tutkielmani tulokset osoittavat, että avoimuus lisää biologisten äitien hyvinvointia. Avoimuus helpottaisi adoption yllä leijuvaa salaisuuden verhoa. Se auttaisi biologisten äitien hyvinvointia ja samalla helpottaisi lasten puolelta omien vanhempien etsintää.

Toinen merkittävä tuki biologisille äideille oli tutkielmani tulosten perusteella ulkopäin tuleva tuki. Lapsensa avoimeen adoptioon antaneet äidit kokivat adoptioperheen merkittävänä tukena omalle hyvinvoinnilleen. Biologiset äidit saivat tukea adoptiojärjestöiltä, adoptioneuvonnasta, sosiaali- ja terveydenhuollonpalveluista ja terapiapalveluista. Synnytyssairaalassa saatu tuki auttoi äitejä

surutyössä, kun taas huono kohtelu synnytyssairaalassa pahensi äitien emotionaalista oloa. Biologiset äidit saivat tukea myös vertaistuesta sekä perheiltään ja ystäviltään. Tämänkin tuloksen äärellä jään miettimään, miten hyvin suomalaiset biologiset äidit saavat ulkopuolelta tukea omien tunteidensa kanssa elämiseen. Huovisen ja Ristasen (2020) mukaan adoptiojärjestöjen adoptioneuvontaa antavilla sosiaalityöntekijöillä ei ole resursseja seurata pitkäaikaisesti adoptioperheitä eikä biologisia äitejä ja näin tukea avoimuuden toteutumista. Biologisille äideille ei myöskään ole tarjolla vertaistukiryhmiä toisin kuin adoptiovanhemmille. (Mt.) Tämän tiedon valossa suomalaiset biologiset äidit jäävät vaille niitä ulkopuolelta tulevia tukimuotoja, jotka kannattelivat useita aineistoni tutkimuksissa haastateltuja äitejä. Sosiaalitoimen työntekijöillä ei ole resursseja biologisten äitien tukemiseen. Ja mahdollisesti suomalaiset biologiset äidit eivät saa tukea myöskään adoptioperheiltä, jos avoimet adoptiot toteutuvat niin niukasti kuin tämän hetkinen kirjoitettu tieto antaa ymmärtää. Majurin ja kumppaneiden (2016a) mukaan myöskään synnytyssairaaloiden henkilökunta ei ymmärrä adoptiotilanteeseen liittyvää tunteiden monitahoisuutta. Jään pohtimaan, ovatko suomalaiset biologiset äidit selvinneet vuosikymmeniä pääasiassa tuloksien mukaan kolmannen tuen eli oman elämänsä tukevien elementtien kautta suomalaiseen tapaan työtä tekemällä ja jatkamalla elämää eteenpäin.

Adoptio on lastensuojelullista toimintaa ja adoptiossa haetaan aina lapsen etua. Lapselle pyritään löytämään hyvä uusi koti ja vanhemmat. Suomessa lapsi kuitenkin luovutetaan vapaaehtoisesti adoptioon, kun esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Iso-Britanniassa adoptiota käytetään vastentahtoisena lastensuojelullisena toimenpiteenä. Suomessakin on herätelty keskustelua adoptiosta lastensuojelullisena toimenpiteenä. Tutkielmani aineiston perusteella biologisten äitien tunteet olivat samankaltaisia niin vapaaehtoisesti kuin pakosta lapsensa adoptioon antaneiden tai menettäneiden biologisten äitien kohdalla. Molemmissa tapauksissa biologiset äidit kokivat surua ja epäselvää äitiyden tunnetta. Syyllisyys ja häpeä olivat yhtä todellisia molemmissa tapauksissa. Vastentahtoisesti lapsensa adoptioon menettäneet äidit kokivat enemmän vihaa viranomaisia kohtaan. Adoptioperheet eivät automaattisesti ole lastensuojelun tukitoimien piirissä. Jos adoptio tulisi käyttöön laajemmin lastensuojelullisena toimenpiteenä, miten kävisi biologisten äitien tukeminen? Lapsen ollessa huostaanotettu, on biologisilla vanhemmilla jatkuva kontakti sosiaalitoimeen ja heillä tulisi olla mahdollisuus saada oman vanhemmuutensa käsittelyyn. Mutta olisiko heillä enää tukea, jos heidän lapsensa adoptoitaisiin hyvin pienenä? Toisaalta on olemassa mahdollisuus, että adoption laajentuessa enemmän lastensuojelulliseksi toimenpiteeksi, otettaisiin

biologiset vanhemmat paremmin huomioon ja näin myös vapaaehtoisesti lapsensa adoptioon antaneiden biologisten vanhempien asema paranisi. Tämä näkökulma tulisi pitää mielessä, mikäli siirrytään enenevässä määrin adoptioon lastensuojelullisena toimenpiteenä.

Adoptio on eettisesti haasteellinen kysymys. Olisiko lapsen etu eettisesti kestävämpää, jos lapsella olisi mahdollisuus elää oman vanhemman kanssa tuetusti? Suomessa adoptioeuvonta on lakisääteistä ja siihen panostetaan niin adoptiovanhempien kuin biologisten vanhempien kohdalla. Olisiko adoptioeuvontaa edelleen syytä tehostaa, jotta ymmärrys tunteiden moninaisuudesta olisi paremmin biologisten äitien tiedossa? Tärkeää olisi myös varmistaa tuen jatkuvuus biologisten äitien kohdalla. Aineiston perusteella suru jatkuu läpi elämän ja aaltoilee elämäntilanteiden mukaan. Siksi biologiset äidit tarvitsisivat läpi elämänsä tukea adoption käsittelyyn.

Biologiset äidit kokevat monia kipeitä adoptioon liittyviä tunteita. Surun lisäksi äitejä painaa syyllisyys, häpeä ja arvottomuus. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset ovat keskeisessä roolissa biologisten äitien tukemisessa. Aineistoni mukaan sairaalakokemukset olivat joko biologisia äitejä kannattelevia tai heidän emotionaalista oloaan pahentavia kokemuksia. Myöhemmin ohjaajien tuomitsematon asenne ja biologisten äitien hyväksyminen sellaisina kuin he ovat, tuki äitejä heidän surussaan. Adoptioon lapsensa antaneiden äitien tunteisiin liittyy myös positiivisia tunteita. Rakkaus lapseen jatkuu läpi elämän. Omasta lapsesta ollaan ylpeitä. Äidit iloitsevat lapsen kasvusta. Osa äideistä on tyytyväisiä adoptioon ja onnellisia tarjottuaan lapselleen mahdollisuuden elämään, jota he eivät itse olisi pystyneet tarjoamaan. Osa iloitsee tarjottuaan mahdollisuuden perheen syntymiseen niille, jotka eivät itse voi perhettä perustaa. Pakistanin äidit tunsivat empatiaa lapsettomia sukulaisiaan kohtaan ja olivat valmiit antamaan lapsensa lapsettomalle. Adoptioon voi siis sisältyä suurta välittämistä niin adoptiovanhempia kuin synnyttämäänsä lasta kohtaan. Jotkut äidit olivat ylpeitä siitä, että he valitsivat elämän, antoivat lapselle mahdollisuuden elämään. Voisimmeko me sosiaalityön ammattilaiset olla tukemassa näitä positiivisia tunteita? Suru on läpi elämän jatkuva prosessi biologisten äitien elämässä. Mutta tässä maailmassa, jossa hyväksytään jo niin monenlaisia ihmisiä, tulisia tukea ja rohkaista äitejä, jotka ovat antaneet lapsilleen mahdollisuuden elämään. Rohkaistaan näitä biologisia äitejä siis häpeän sijaan ylpeyteen elämän synnyttämisestä. Arvottomuuden sijaan rohkeuteen tekemällä valinnan lapsen edun mukaan. Onnellisuuteen siitä, että jotkut vanhemmat saavat lapsen ja lapsi on saanut kodin.

LÄHTEET

* = tutkielman aineistossa mukana oleva artikkeli

Adoptiolaki 22/2012.

* Aguiniga, Donna M. & Madden, Elissa E. & Goodwin, Bonni & Ryan, Scott (2024) Post-Adoption Contact Experiences of Birth Mothers. *Adoption quarterly* 27 (1), 67–83.

Ahmed, Sara (2014) *The Cultural Politics of Emotion*. Second edition. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Aveyard, Helen (2023) *Doing a Literature Review in Health and Social Care : A Practical Guide*. (ePub-versio) Maidenhead: McGraw Hill.

Barbalet, Jack (1998) *Emotion, Social Theory, and Social Structure: A Macrosociological Approach*. (ePub-versio) Cambridge: Cambridge University Press.

* Battalen, Adeline Wyman & Sellers Christina M.& McRoy Ruth & Grotevant Harold D. (2019) Birth Mothers Now Birth Grandmothers: Intergenerational Relationships in Open Adoptions. *Adoption quarterly* 22 (1), 53–74.

Bericat, Eduardo (2016) The Sociology of Emotions: Four Decades of Progress. *Current sociology* 64 (3), 491–513.

Brody, Leslie (1999) *Gender, Emotion, and the Family*. (ePub-versio) Cambridge: Harvard University Press.

* Brodzinsky David & Livingston Smith Susan (2014) Post-Placement Adjustment and the Needs of Birthmothers Who Place an Infant for Adoption. *Adoption quarterly* 17 (3) ,165–184.

Cantwell, Nigel & Kumpumäki, Tuula & Pasanen, Kaarina & Peltonen Reetta & Pösö Tarja & Tervonen-Arnkil Kaisa & Timonen Piritta (2013) Lukijalle. Teoksessa Pirita Timonen (toim.) *Adoptio - lapsen etu?* Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto, 10-11.

Castle, Phillipa (2014) The Experience of Choice in Voluntary Relinquishment. *Family matters* (Melbourne, Vic.), no. 94: 53–57. viitattu 26.3. <https://web-p-ebsohost->

* Clutter, Lynn B. (2017): Open Adoption Placement by Birth Mothers in Their Twenties. *MCN, the American journal of maternal child nursing* 42 (6), 345–351.

Coleman, Priscilla K & Garratt, Debbie (2016) From Birth Mothers to First Mothers: Toward a Compassionate Understanding of the Life-Long Act of Adoption Placement.”*Issues in law & medicine* 31 (2): 139–163.

Eskola, Jari & Juha. Suoranta (1998) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. (ePub-versio) Tampere: Vastapaino.

- Fan, Di & Breslin, Dermot & Callahan, Jamie L. & Iszatt-White, Marian. (2022) Advancing Literature Review Methodology through Rigour, Generativity, Scope and Transparency. *International journal of management reviews* : IJMR 24 (2), p.171-180 .
- * Geddes, Emma (2022) "Some Days It's like She Has Died." A Qualitative Exploration of First Mothers' Utilisation of Artefacts Associated with Now-Adopted Children in Coping with Grief and Loss. *Qualitative social work : QSW : research and practice* 21 (5), 811–832.
- Grotevant, Harold D. (2000) Openness in Adoption: Research with the Adoption Kinship Network. *Adoption quarterly* 4 (1), 45–65.
- * Gulzar, Aalia & Safdar, Faiza (2023) Experiences of Mothers Who Relinquished Their Child for Adoption in Pakistan: A Qualitative Study. *Culture, medicine and psychiatry* 47 (2), 350–371.
- * Henney, Susan M. & Ayers-Lopez, Susan & McRoy, Ruth G. & Grotevant, Harold D. (2007) Evolution and Resolution: Birthmothers Experience of Grief and Loss at Different Levels of Adoption Openness. *Journal of social and personal relationships* 24 (6), 875–889.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula (2009) Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Huovinen, Jenna & Ristanen, Vilma (2020) Sosiaalityöntekijöiden kokemuksia kotimaan avoimen adoption toteutumisesta. Käytäntötutkimusraportti. Helsingin yliopisto, sosiaalitieteiden maisteriohjelman.
- Högbacka, Riitta (2016) *Global Families, Inequality and Transnational Adoption: The De-Kinning of First Mothers*. Palgrave Macmillan UK.
- Kangasniemi, Mari & Utriainen, Kati & Ahonen, Sanna-Mari & Pietilä, Anna-Maija & Jääskeläinen, Petri & Liikanen, Eeva (2013) Kuvaileva kirjallisuuskatsaus; eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. *Hoitotiede* 25 (4), 291–301.
- Knuuttila, Simo (2017) Klassiset tunneteoriat ja niiden muunnokset uuden ajan alun filosofiassa. Teoksessa M. Myllykangas & P. Pietikäinen (toim.) *Ajatusten lähteillä : Aatteiden ja oppien historiaa* . Gaudeamus , Helsinki.118-150. Viitattu 12.4.2024. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/8bc3655a-e1c0-487f-aa72-b8c2f58065ea/content>
- Koskinen, Maarit & Sarkkinen Sari-Maaria & Svala, Marjaana (2014) Johdanto. Teoksessa Maarit Koskinen, Sari-Maaria Sarkkinen & Marjaana Svala (toim.) *Kansainvälinen adoptio Suomessa Tutkimusnäkökulmia adoptioon*. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 492. Jyväskylä: University of Jyväskylä. 5-12.
- * Krahn Lisa & Sullivan Richard. (2015) Grief & loss resolution among birth mothers in open adoption. *Canadian social work review* 32 (1/2) 27–48.

- Križ, Katrin & Free, Janese & Kuehl, Grant (2016) How children are removed from home in the United States. Teoksessa Kenneth Burns (toim.) *Child Welfare Removals by the State: A Cross-Country Analysis of Decision-Making Systems*. 1st ed. United Kingdom: Oxford University Press. 197-222.
- Laine, Sanna & Pösö, Tarja & Ujula, Tatu (2018) Adoptio lastensuojelussa – lukumääristä ja ominaispiirteistä. *Yhteiskuntapolitiikka* 83 (2), 199-206.
- * Landers, Ashley L. & Danes, Sharon M. & Carrese, Domenica H & Mpras, Evdoxia & Campbell, Avery R. & White Hawk, Sandy (2023) "I Can Still Hear My Baby Crying": The Ambiguous Loss of American Indian/Alaska Native Birthmothers. *Family process* 62 (2), 702–721.
- * Lapidus, Emily P. & Watkins, Ciara L. & Farr, Rachel H. (2023) Birth Mothers' Experiences of Support before, during, and after Adoptive Placement. *American journal of orthopsychiatry* 93 (6), 543–556.
- Lawler, Edward J. & Shane R. Thye (1999) Bringing Emotions into Social Exchange Theory. *Annual review of sociology* 25 (1), 217–244.
- * Madden, Elissa E. & Ryan, Scott & Aguiniga, Donna M. & Killian, Michael & Romanchik, Brenda (2018) The Relationship Between Time and Birth Mother Satisfaction With Relinquishment. *Families in society* 99 (2), 170–183.
- Majuri, Taina (2015) Biologisen vanhemman kokemuksia terveydenhuollon ja sosiaalialan ammattilaisten toiminnasta adoptioprosessin aikana ja myöhemmin. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto Terveystieteiden yksikkö, Hoitotiede.
- Majuri, Taina & Mira Palonen, & Päivi Åstedt-Kurki (2016a) Biologisen vanhemman kokemuksia kohtaamisista terveystieteiden ja sosiaalialan ammattilaisten kanssa. *Tutkiva hoitotyö* 14 (2): 14–22.
- * Majuri Taina & Palonen Mira & Åstedt-Kurki Päivi (2016b) "Kyllä sen kestää, kun tietää, että lapsi saa paremman kodin ja elämän" - Biologisten vanhempien kokemuksia lapsen luovuttamisesta adoptoitavaksi. *Hoitotiede* 28 (3), 193-203.
- * March, Karen (2014) Birth Mother Grief and the Challenge of Adoption Reunion Contact. *American journal of orthopsychiatry* 84 (4), 409–419.
- Markkanen, Milja (2009) "Se haluaa sille paremmat elinolosuhteet, kun mitä hän pysytyy antaa" Sosiaalityöntekijöiden näkemyksiä lapsen adoptioon luovuttamisen syistä. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto, sosiaalityön tutkimuksen laitos.
- * McNamara, Deborah & Egan, Jonathan & McNeela, Pádraig.(2021) "My Scar Is Called Adoption": The Lived Experiences of Irish Mothers Who Have Lost a Child through Closed Adoption." *Adoption & fostering* 45(2), 138–154.

- * Memarnia, Nina & Nolte, Lizette & Norris, Clare & Harborne, Alex (2015) "It Felt like It Was Night All the Time": Listening to the Experiences of Birth Mothers Whose Children Have Been Taken into Care or Adopted. *Adoption & fostering* 39 (4), 303–317.
- * Morgan, Hannah CM & Nolte, Lizette & Rishworth, Barbara & Stevens, Clarissa (2019) My Children Are My World: Raising the Voices of Birth Mothers with Substantial Experience of Counselling Following the Loss of Their Children to Adoption or Foster Care. *Adoption & fostering* 43 (2), 137–154.
- Metsämuuronen, Jari (2005) Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Helsinki: International Methelp.
- Partanen Päivi (2013) Avoin adoptio ja avoimuus adoptiossa. Teoksessa Päivi Partanen, Kaarina Pasanen, Heli Reinikainen & Kaisa Tervonen-Arnkil (toim.) Avoimuutta ja yhteyksiä – kotimainen adoptio muutoksessa. Kohtaaminen-kotimaisen adoption kehittämishanke 2010–2013. Pelastakaa Lapset ry:n julkaisusarja n:o 22. Helsinki: Pelastakaa lapset. 38-49
- Partanen, Päivi (2014) Avoimuus ja perhesiteet adoptoitujen elämässä. Pelastakaa Lapset ry:n julkaisusarja n:o 25. Helsinki: Pelastakaa lapset.
- Pasanen Kaarina & Tervonen-Arnkil Kaisa (2013) Avoimuutta adoptioon -yhteys voi säilyä. Teoksessa Piritta Timonen (toim.) Adoptio lapsen etu. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto. 51-87.
- Peltonen, Reetta & Timonen (2013) Kuinka paljon lapsen etu ja oikeudet painavat uudessa adoptiolaisissa? Teoksessa Piritta Timonen (toim.) Adoptio lapsen etu. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto. 12-33.
- Peterson, Gretchen (2006) Cultural Theory and Emotions. Teoksessa Jan Stats & Jonathan Turner (toim.) Handbook of the Sociology of Emotions. New York: Springer, 114–134. e-book
- Pirskanen, Henna & Eerola, Petteri (2018) Johdanto: Tunteet perhe- ja lähisuhteissa. Teoksessa Petteri Eerola & Henna Pirskanen (toim.) Perhe ja tunteet. (ePub-versio) Helsinki: Gaudeamus.
- Pirskanen, Henna & Eerola, Petteri (2018) Johdanto: Tunteet perhe- ja lähisuhteissa. Teoksessa Eerola, Petteri & Henna Pirskanen (toim.) Perhe ja tunteet. (ePub-versio) Helsinki: Gaudeamus.
- Rautanen, Elina (1972) Avioton äiti ja adoptiopäätös. Porvoo: WSOY.
- Robinson, Evelyn (2002) Post-Adoption Grief Counselling. *Adoption & fostering* 26 (2), 57–63.
- Salminen, Ari (2011) Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja.

- Siverns, Kate & Morgan , Gareth (2021) ”If Only I Could Have Said, If Only Somebody Was Listening”: Mothers ’Experiences of Placing Their Child into Care. *Adoption quarterly* 24 (3), 207–228.
- Sosiaali- ja terveysministeriö (2013) *Adoptioeuvonta. Opas adoptioeuvonnan antajille. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:21* Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Tervonen-Arnkil Kaisa (2013) *Sosiaalityöntekijä kohtaa adoptoitavan lapsen syntymä-äidin. Teoksessa Päivi Partanen, Kaarina Pasanen, Heli Reinikainen & Kaisa Tervonen-Arnkil (toim.) Avoimuutta ja yhteyksiä – kotimainen adoptio muutoksessa Kohtaaminen-kotimaisen adoption kehittämishanke 2010–2013 Pelastakaa Lapset ry:n julkaisusarja n:o 22.* Helsinki: Pelastakaa lapset. 19-28.
- Tietoa adoptiosta. Kotimaan ja kansainvälistä adoptiota. Adoptioperheet. Viitattu 27.3.2024 <https://adoptioperheet.fi/>
- Tilastokeskus (2023) *Adoptioita hieman edellisvuotta enemmän vuonna 2022 - pidemmällä aikavälillä laskua. Tiedote 31.8.2023 | Adoptiot 2022.* Viitattu 27.3.2024 <https://stat.fi/julkaisu/cl8mvtoa80w280dutko17n7c5>
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.* Helsinki: Tammi.
- Tollman, Marika (2006) *Salainen äitiys: lapsen adoptioon antaneiden naisten kokemuksia adoptiosta. Pro gradu -tutkielma. Yhteiskunta- ja aluetiedon tiedekunta, Psykologia. Joensuun yliopisto*
- Torraco, Richard J. (2005). *Writing Integrative Literature Reviews: Guidelines and Examples. Human Resource Development Review* 4: 3, 356–367.
- Varilo, Leena (2015) *Tunteiden tyrskyt ja tyvenet adoptioon osallisilla. Teoksessa Vantti Marija (toim.) Annetaan hyvään kotiin. Adoptio elämän osana. Helsinki. Therapiea-säätiö. 291-309.*
- Varilo, Leena (2015) *Suhteet sukuihin. Teoksessa Vantti Marija (toim.) Annetaan hyvään kotiin. Adoptio elämän osana. Helsinki: Therapiea-säätiö. 310-329.*
- Varto, Juha (1992) *Laadullisen tutkimuksen metodologia.* Helsinki: Kirjayhtymä
- Vilkka, Hanna (2023) *Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina.* Helsinki: Art House.
- Vilkka, Hanna (2007) *Tutki ja kehitä.* Helsinki: Tammi